

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANASANAT DALI

NİHAVENT MAKAMI DİZİSİNDEKİ TÜRKÜLERİN
DİLSİZ KAVAL İCRASINA YÖNELİK TRANSPOZİSYON UYGULAMALARI

YILMAZ ATEŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PROF. DR. CENGİZ ŞENGÜL

ANTALYA, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANASANAT DALI

NIHAVENT MAKAMI DİZİSİNDEKİ TÜRKÜLERİN
DİLSİZ KAVAL İCRASINA YÖNELİK TRANSPOZİSYON UYGULAMALARI

YILMAZ ATEŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PROF. DR. CENGİZ ŞENGÜL

ANTALYA, 2024

KABUL ve ONAY SAYFASI

Yılmaz ATEŞ tarafından hazırlanan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcrasına Yönelik Transpozisyon Uygulamaları” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Müzik Anasanat Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir. 30.05.2024

Jüri Başkanı	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Sevilay GÖK	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Barış YAŞAYANCAN	

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Doç. Bekir KIRIŞCAN

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Çalışma kapsamında ele alınan dilsiz kaval, Türk müzik kültürünün yaşatıldığı bölgeler üzerinde yaygın olarak kullanılmış nefesli bir çalgıdır. Dilsiz kaval çalgısının perde yapısından dolayı transpozisyona çokça uygun olmadığı bilinmektedir. Ancak dilsiz kaval ile eşlik edilecek bir türkünün bazen makamsal yapısından bazen de icra edileceği karar sesine ait çalgının olmayışından dolayı transpozisyona ihtiyacı duyulmaktadır.

Bu çalışmada, nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarına yönelik dilsiz kaval eğitimcileri ve icracılarının görüşlerine başvurulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında teoride ve pratikte uygulanan transpozisyon durumları incelenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın oluşumunda karşılaştığım her türlü zorlukta yardımcı olup yol gösteren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, kıymetli vaktini herhangi bir sınır olmadan bana ayıran danışmanım Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL'e, tez savunmamda jüri olarak yer alan, eleştirileri ve önerileri ile çalışmama katkı sunan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Sevilay GÖK ve Dr. Öğr. Üyesi Barış YAŞAYANCAN'a, bu çalışmanın gerçekleşmesindeki süreçte desteklerini her zaman üzerimde hissettiğim, bilgi ve birikimlerinden faydalandığım Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü ve Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı'nda görev yapmakta olan tüm kıymetli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bu zamana kadar maddi manevi desteklerini her zaman hissettiğim aileme sevgi, minnet ve teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Yılmaz ATEŞ

Antalya, 2024

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yılmaz ATEŞ
	Numarası	202153011003
	Anasanat Dalı	Müzik
	Danışmanı	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
	Tezin Adı	Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcrasına Yönelik Transpozisyon Uygulamaları

ÖZ

Türk müziği çalgıları ile türkülerin icrasında transpozisyon kullanımı son yıllarda önemli araştırmalar içerisinde yer almaktadır. Türk halk müziği nefesli çalgıları içerisinde yer alan “dilsiz kaval” çalgısının da bu anlamda transpozisyon kullanımına dair çeşitli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Dilsiz kaval çalgısının perde yapısı gereği her makamsal dizi için transpozisyona çokça uygun bir çalgı olmadığı bilinmektedir. Ancak bazı makamsal dizilerin yapısı gereği bazen de o esnada icra edilecek karar sesine ait çalgının olmayışından dolayı transpozisyona ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma, dilsiz kaval icracılığında nihavent makamı dizisindeki türkülerin farklı karar sesleri üzerinden notasyonları ve icra durumlarının tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışma, nitel araştırma yönteminde durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında nitel araştırmalarda sıkça kullanılan doküman incelemesi ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle Türk halk müziği repertuvarında bulunan nihavent makamı dizisindeki türküler tespit edilmiştir. Çalışmanın devamında nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarına yönelik uzman görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla dilsiz kaval eğitimi veren öğretim elemanları ve dilsiz kaval icracı sanatçıları ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler için yarı yapılandırılmış görüşme formu

hazırlanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorulara katılımcıların vermiş olduğu cevaplar üzerinden çalışmanın alt problemleri oluşturulmuş ve bu alt problemler doğrultusunda sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu bağlamda hem eğitimci hem de icracılardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icrasında en çok notasyonda yazıldığı şekliyle “sol” karar sesi üzerinden icra edildiği, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden de transpoze icranın yaygın olduğu, bu üç karar sesinden sonra ise en fazla “do” karar sesi üzerinden transpoze çalığa uygun olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Müziği, Dilsiz Kaval, Nihavent Makamı Dizisi, Transpozisyon, İcra.

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
INSTITUTE FINE ARTS

Student' s	Name Surname	Yılmaz ATEŞ
	Number	202153011003
	Department	Music
	Supervisor	Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL
	Thesis Title	Transposition Applications for the Performance of Folk Songs in the Nihavent Maqam Series on Dilsiz Kaval

ABSTRACT

The use of transposition in the performance of folk songs with Turkish musical instruments has become a significant area of research in recent years. Within the realm of Turkish folk music, the "dilsiz kaval" a wind instrument, also necessitates various studies on the use of transposition. Due to the structure of its pitch system, the dilsiz kaval is not particularly suitable for transposition in every maqam series. However, transposition is sometimes required due to the structure of certain maqam series or the absence of an instrument that can produce the desired tonic note at the time of performance. This research aims to identify the notations and performance conditions of folk songs in the Nihavent maqam series on the dilsiz kaval, focusing on different tonic notes.

This study was conducted as a case study within the qualitative research methodology. Document analysis and interview techniques, frequently used in qualitative research, were employed for data collection. Initially, folk songs in the Nihavent maqam series within the Turkish folk music repertoire were identified. Subsequently, interviews were conducted with instructors who teach the dilsiz kaval and artists who perform with it to gather expert opinions on the application of transposition in the performance of these folk songs. A semi-structured interview form

was prepared for the interviews. The sub-problems of the study were developed based on the responses given by the participants to the questions in the interview form, and conclusions were drawn accordingly.

In this context, based on the results obtained from both educators and performers, it was found that folk songs in the Nihavent makam series are most frequently performed with the dilsiz kaval using the tonic note "G" as written in the notation. It was also common to transpose the performance to the tonic notes "A" and "D", with "C" being the next most suitable tonic note for transposed performance after these three.

Keywords: Turkish Folk Music, Dilsiz Kaval, Nihavent Makam Series, Transposition, Performance.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL ve ONAY SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ.....	ix
GÖRSEL, ŞEKİL, TABLO ve NOTA MATERYALİ DİZİNİ	x
1. BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Alt Problemler	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Araştırmanın Sayıltıları	6
2. BÖLÜM 2: KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Kaval Çalgısı	7
2.1.1. Dilli Kaval	8
2.1.2. Dilsiz Kaval	9
2.2. Dilsiz Kavalda Kademeler (Register)	11
2.3. Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Dilsiz Kaval Eğitimi	13
2.4. Nihavent Makamı Dizisi	13
2.4.1. Türk Sanat Müziği'nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi	13
2.4.2. Türk Halk Müziği'nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi	14
2.5. İlgili Araştırmalar	15

3. BÖLÜM 3: YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Modeli	19
3.2. Evren ve Örneklem	20
3.3. Veri Toplama Araçları	20
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	21
4. BÖLÜM 4: BULGULAR ve YORUMLAR.....	25
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	25
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	35
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	40
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	50
5. BÖLÜM 5: SONUÇ ve ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuç.....	55
5.2. Öneriler	59
KAYNAKÇA.....	60
EKLER	64
ÖZGEÇMİŞ	123

KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ

Akt.	Aktaran
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
No.	Numara
Rep.	Repertuvar
TDK	Türk Dil Kurumu
THM	Türk Halk Müziği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

GÖRSEL, ŞEKİL, TABLO ve NOTA MATERYALİ DİZİNİ

Sıra	Tanımlama	Sayfa
Görsel 1.	2008 Yılında Yapılan Kazı Çalışmalarında Bulunan Çalgı	8
Görsel 2.	Dilli Kaval Çeşitleri	8
Görsel 3.	Dilsiz Kaval Çeşitleri	10
Şekil 1.	Dilsiz Kavalda 1. Kademe	11
Şekil 2.	Dilsiz Kavalda 2. Kademe	11
Şekil 3.	Dilsiz Kavalda 3. Kademe	12
Şekil 4.	Dilsiz Kavalda 4. Kademe	12
Şekil 5.	Dilsiz Kavalda “Sol” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası	36
Şekil 6.	Dilsiz Kavalda “La” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası	41
Şekil 7.	Dilsiz Kavalda “Do” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası	46
Şekil 8.	Dilsiz Kavalda “Re” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası	51
Nota Materyali 1.	Türk Sanat Müziği’nde Kullanılan 1. Şekil Nihavent Makamı Dizisi	13
Nota Materyali 2.	Türk Sanat Müziği’nde Kullanılan 2. Şekil Nihavent Makamı Dizisi	13
Nota Materyali 3.	Türk Halk Müziği’nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi	14, 35
Nota Materyali 4.	“Sol” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	37
Nota Materyali 5.	Örnek Eserin “Sol” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri	38
Nota Materyali 6.	Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “Sol” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)	38
Nota Materyali 7.	“Si Bemol” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	39
Nota Materyali 8.	“La” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisi	40
Nota Materyali 9.	“La” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	42

Nota Materyali 10.	Örnek Eserin “La” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri	43
Nota Materyali 11.	Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “La” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)	43
Nota Materyali 12.	“Do” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	44
Nota Materyali 13.	“Do” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisi	45
Nota Materyali 14.	“Do” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	47
Nota Materyali 15.	Örnek Eserin “Do” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri	48
Nota Materyali 16.	Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “Do” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)	48
Nota Materyali 17.	“Mi Bemol” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	49
Nota Materyali 18.	“Re” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisi	50
Nota Materyali 19.	“Re” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	52
Nota Materyali 20.	Örnek Eserin “Re” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri	53
Nota Materyali 21.	Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “Re” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)	53
Nota Materyali 22.	“Fa” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü	54
Tablo 1.	Dilsiz Kaval Eğitimcilerinin Demografik Bilgileri	23
Tablo 2.	Dilsiz Kaval İcracılarının Demografik Bilgileri	24

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Türk halk müziği, Türk halkının geleneksel müzik kültürünü yansıtan bir müzik türüdür. Bu müzik türü, yıllar boyunca Türk halkının yaşayış biçimi, örf ve adetler, toplumsal olaylar gibi konularda söylenen ve genellikle anonim olan eserlerdir. Türk halk müziği ile ilgili Muzaffer Sarısözen, “Halkın sahibini bilmeden çalıp söylediği ezgilere halk musikisi denir” şeklinde, Halil Bedii Yönetken ise “Türk halk müziği folklorik, anonim bir karakter taşır, yaratıcısı belli değildir. Türk köylüsünün, Türk aşiretlerinin, Türk âşıklarının müziğidir” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir (Emnalar, 1998: 25-26). Özbek (1998) halk müziğini, “Halkın estetik eğilimini yansıtan, bir yandan halkın yarattığı, öte yandan sevdiği ve benimsediği, çoğunlukla dinlediği müziktir. Halk müziği dürtüyle, sezgiyle, içgüdüyle, doğaçtan; çevrenin alışkanlıkları gözetilerek yapılan bir müzik olduğu için ulusal nitelik taşır” şeklinde tanımlamıştır (s: 88). Türk toplumunun müzik kültürünü yansıtan bu eserler sözlü veya sözsüz olabilmektedir. Türk halk müziğinde eserler, yörelere ve bölgelere göre müzikal icra ve söyleme tavırları bakımından farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar Anadolu coğrafyasının müzikal zenginliğini ortaya koymaktadır. “Her coğrafi bölgede farklı özellikte ve güzellikte kültür ürünleri ortaya çıkmış, hemen hemen son yüzyıla kadar kapalı ekonomi toplumu olmasının da etkisiyle bölgesellik özelliği keskin hatlar şeklinde belirgin halk müziği örnekleri doğmuştur” (Büyükyıldız, 2015: 112’den akt.: Selçuk, 2023: 4).

Bu tanımlardan yola çıkarak Türk halk müziği için en kapsayıcı yorumun şu şekilde olduğu görülmektedir; “Türk duygu ve düşüncesinin, Türk esprisinin ve sosyal hayatın tarih içindeki olaylar doğrultusunda, coğrafi konum ve gözlerinde etkileriyle vücut bulan ve şekillenen ürünlerdir. Bu müzik, Türk köylüsünün, Türk aşiretinin, büyük kasabaların eski ve yerli halkının, Türk bard (saz şairi, ozan) ve trubadurları olan âşıkların müziğidir. Folklorik, anonim bir karakter taşır. Yaratıcıları çoğunlukla belli değildir” (Emnalar, 1998: 26).

Türk halk müziğinin icrasındaki en önemli unsurlardan biri de çalgılardır. Özellikle yöresel tavrı ortaya çıkartan ve kendine özgü icra özellikleri olan çalgıların çeşitliliği dikkat çekmektedir. Geçmişten günümüze kadar uzanan süreçte Türk halk müziği eserlerinin icrasında çeşitli çalgıların kullanıldığı bilinmektedir. Emnalar (1998), Türk halk müziğinde kullanılan çalgıları üç ana başlıkta şu şekilde toplamıştır;

1. Telli Çalgılar

A. Tezeneli-Mızraplı Çalgılar

1. Tahta Kapaklı (Bağlama Ailesi)
11. Deri Kapaklı (Tar)

B. Yaylı Çalgılar

1. Tahta Kapaklı (Kemençe, Hegit)
11. Deri Kapaklı (Kabak Kemane)

2. Nefesli (Üflemeli) Çalgılar

A. Direkt Üflemeli

1. Dilli (Kaval, Çifte, Çimon)
11. Kamışlı (Zurna, Mey, Sipsi, Çığırta, Çifte Kaval)

B. Hava Depolu (Tulum)

3. Ritim Çalgıları

A. Vurmalı Çalgılar

1. Bagetli (Davul, Debildek, Kös)
11. Bagetsiz (Def, Darbuka, Koltuk Davulu)

B. Çarpmalı Çalgılar

1. Tahta Çarpmalı (Kaşık, Çalpara)
11. Metal Çarpmalı (Zil, Zilli Maşa)

Türk halk müziği çalgıları içerisinde tasniflenen dilsiz kaval, Türk müzik kültürünün yaşatıldığı bölgeler üzerinde yaygın olarak kullanılmış nefesli olarak da isimlendirilen üflemeli bir çalgıdır. Geçmişten günümüze süreç içerisinde değişim ve gelişim göstermesine rağmen kültürel yapısını korumuştur. Çeşitli toplumlarda da icra edilen dilsiz kaval günümüzde hala gelişimini sürdürmekte, öğretimi ve icrası gün geçtikçe artmaktadır. Dilsiz kaval, kendine has icra tekniği ve ses genişliğine sahiptir. Bu çalgı, birçok bölgede ve yörede farklı icra teknikleriyle kullanılmaktadır.

Müzikte transpozisyon (transpoze), herhangi bir melodiyi başka bir ton üzerine aktarmaya denir. Bu kavram hem batı müziğinde hem de Türk müziğinde vardır. Batı müziğinde “transpoze” veya “transpozisyon” terimleri kullanılırken, Türk müziğinde “şed” veya “göçürme” terimleri kullanılmaktadır. İcrası zor olan tonları daha kolay tonlara aktarmak, çok tiz veya çok pes olan tonları ses icracısının okuyabileceği tonlara dönüştürmek için bu teknik kullanılmaktadır. Türk müziğinde eserlerin notasyonu transpoze yapılacak perde üzerinden yazılmaz, sonradan icracı kendi ses tonuna veya icra edeceği çalgının teknik özelliklerine göre eseri istediği perdeye transpoze eder diğer adıyla göçürür. Ancak bu durum yazılan notasyon ile icra edilen notasyon arasında karmaşıklık ortaya koymaktadır. Bu karmaşıklık başlı başına bir araştırma konusu olmuştur.

1.1. Problem Durumu

Dilsiz kaval çalgısının perde yapısı gereği her makamsal dizi için transpozisyona çokça uygun bir çalgı olmadığı bilinmektedir. Ancak bazı makamsal dizilerin yapısı gereği bazen de o esnada icra edilecek karar sesine ait çalgının olmayışından dolayı transpozisyona ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle Türk müziği çalgıları ile türkülerin icrasında transpozisyon kullanımı son yıllarda önemli araştırmalar içerisinde yer almaktadır. Türk halk müziği nefesli çalgıları içerisinde yer alan “dilsiz kaval” çalgısının da bu anlamda transpozisyon kullanımına dair çeşitli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bilindiği üzere türkülerin notası genel olarak “la” karar sesi üzerinden yazılmaktadır. Bu karar sesi içerisinde yer alan makamsal diziler incelendiğinde; hüseyini, uşşak, karcığar, hicaz ailesi, saba ve kürdi makamı dizilerine ait türkülerin çokça yoğun olduğu bilinmektedir. “La” karar sesinde olan türkülerin dilsiz kaval icracılığında genelde yerinden çalındığı için çok fazla transpozisyona ihtiyaç duyulmamaktadır. Türkülerin icrasında “la” karar sesinden sonra en çok karşımıza çıkan diğer bir karar sesi ise “sol” karar sesidir. Bu karar sesi içerisinde ise nihavent, rast, nikriz ve hicazkar makamı dizilerine ait türkülerin yoğun olduğu bilinmektedir.

Dilsiz kavalın perde yapısı gereği türkülerin icrasında her karar sesine ait bir dilsiz kaval olmak zorundadır. Yani bu çalgıyla türkölere eşlik edecek icracının çantasında pes sestem tiz sese doğru “la”, “si bemol”, “si”, “do”, “do diyez”, “re”, “mi bemol”, “mi”, “fa”, “fa diyez”, “sol” ve “sol diyez” olmak üzere toplam 12 farklı karar sesine ait dilsiz kavalın bulunması gerekmektedir. İcra ortamlarında bu kadar farklı sestem kavalın olmayışı, eserin kendi makamsal özelliğinden kaynaklanan durumlar ve icracının duyurmak istediği tınıdan dolayı transpozisyona ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma içerisinde yapılan ön araştırmalar sonucunda transpozisyon açısından dilsiz kaval icracılarının en çok kullandığı makamsal dizilerden birinin nihavent makamı dizisi olduğu görölmektedir. Dizinin komalı sesleri içermemesi ve dizi seslerinin dilsiz kaval çalgısının perde yapısına uyumlu olduğundan dolayı çokça tercih edildiği düşünölmektedir.

Türk halk müziği repertuarında yer alan nihavent makamı dizisindeki türkölern notasyonları incelendiğinde eserlerin tamamının “sol” karar sesi üzerinden yazıldığı tespit edilmiştir. Dilsiz kaval eğitimcilerinin ve icracılarının, nihavent makamı dizisindeki türkölern icra ederken eserin müzikal yapısına göre “sol” karar sesi dışında farklı karar sesleri üzerinden de icra ettikleri bilinmektedir. Ancak bu icra içerisinde transpozisyonun karar sesine göre notaların da değiştiği bilinmektedir. Bu çalışma içerisinde ayrıca transpozisyonun karar sesine göre notaların ne olması gerektiği de bir araştırma konusudur.

Bu araştırmada, dilsiz kaval eğitimcileri ve icracıları ile yapılan görüşmeler sonucunda nihavent makamı dizisindeki türkölern dilsiz kaval icracılığında transpozisyona uygun olup olmadığı sorulmuş, uygunluk açısından belirlenen karar sesleri tespit edilmiştir. Daha sonra Türk halk müziği repertuarında nihavent makamı dizisindeki 13 sözlü eser tespit edilmiş, bu eserlerin dilsiz kaval çalgısındaki transpozisyon uygulamalarına ilişkin notasyon ve icra bilgilerine yer verilmiştir.

Araştırmanın problem cümlesi “Nihavent makamı dizisindeki türkölern dilsiz kaval icrasına yönelik transpozisyon uygulamaları nasıldır?” şeklindedir.

1.2. Alt Problemler

1. Dilsiz kaval eğitimcileri ve icracıları ile yapılan görüşmeler sonucunda nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygunluğu ve tercih edilen karar sesleri nelerdir?

2. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “sol” karar sesi üzerinden notasyonu ve icrası nasıldır?

3. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “la” karar sesi üzerinden notasyonu ve icrası nasıldır?

4. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “do” karar sesi üzerinden notasyonu ve icrası nasıldır?

5. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “re” karar sesi üzerinden notasyonu ve icrası nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, dilsiz kaval icracılığında nihavent makamı dizisindeki türkülerin farklı karar sesleri üzerinden notasyonları ve icra durumlarının tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, nihavent makamı dizisi özelinde dilsiz kaval icracılığında transpozisyonunda yaşanan notasyon ve icra problemlerinin ortaya konması ve bu problemlerin çözüme kavuşması nedeniyle önemlidir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar üzerinden geliştirilmeye çalışılan çözüm önerilerinin; dilsiz kaval icracılarının performanslarına, dilsiz kaval öğretimi yapan eğitimcilerin ve dilsiz kaval eğitimi alan öğrencilerin eğitim süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarına yönelik öğretim alanında 8 eğitimci, icra alanında ise 8 sanatçının görüş ve önerileri doğrultusunda, TRT Türk halk müziği repertuvarında yer alan nihavent makamı dizisindeki 13 türkünün “sol”, “la”, “do” ve “re” karar sesleri üzerinden notasyonları ve icraları ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Çalışma içerisindeki verileri elde etmek için bilgilerine başvurulmuş dilsiz kaval alanında eğitim veren öğretim elemanlarının ve dilsiz kaval icracı sanatçılarının alanlarında yetkin kişiler olduğu, sorulan sorularda konunun aydınlatılmasına yönelik verilen cevapların içtenlik ve samimiyetle elde edildiği varsayılmaktadır.

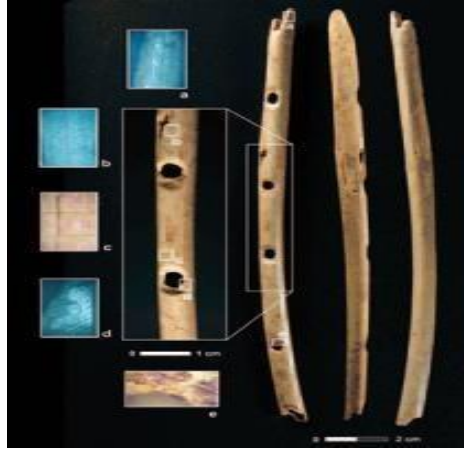
BÖLÜM 2: KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde asıl konuya temel olabileceği düşünülen kavramların açıklamasına yer verilmiştir.

2.1. Kaval Çalgısı

TDK'ye göre kaval; “Genellikle kamıştan yapılan, daha çok çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflemeli bir çalgı” şeklindedir (TDK: 2023). Kaval kelimesinin içi boş şey anlamına gelen “kav” kelimesinden türediği bilinmektedir. Bu görüşle ilgili Gazimihal (1975: 39), “Kaval kelimesinin Türkçe içi delik ve boş anlamına gelen “kav” kelimesinden geldiği sanılmaktadır” şeklinde ifade etmiştir. Bu konu hakkında Emnalar (1998)'da şu şekilde bahsetmiştir; “Kaval içi boş şey anlamına gelen “kav”dan türemiştir”. Anadolu’da yörükler “kuval” kelimesini kullanırken bazı yörelerde ise “guval” ya da “gaval” kelimelerinin kullanıldığı bilinmektedir. İstanbul Türkçesi’ndeki “kaval” dışında “kuval”, “guval”, “gaval” gibi söyleyiş biçimlerinin yöresel farklılıklardan kaynaklandığını, bu kelimelerin hepsinin “kaval”ı betimlediğini söyleyebiliriz.

Kaval dünya tarihi boyunca birçok farklı kültürde görülen üflemeli bir çalgıdır. Kavalın birbirinden bağımsız bölgelerde icra edildiği, yapılan arkeolojik çalışmalarla gün yüzüne çıkmıştır. Sadece Anadolu’da değil, Asya’da ve Avrupa’da da kaval kalıntılarına rastlanmıştır. Kavalın tarihte ilk olarak hangi malzemeden yapıldığı bilinmese de günümüze ulaşan kalıntıların çeşitli hayvan kemiklerinden olduğu görülmektedir. “2008 yılının Ekim ayında Tübingen Üniversitesi’nden (Almanya) Prof. Nicholas J. Conard direktörlüğünde yapılan kazı çalışmalarında bulunan 21,8 cm 6 boyunda ve yaklaşık 8 mm çapındaki kızıl akbaba kemiğinden yapılma olduğu anlaşılan çalgı, bilinen en eski çalgıdır. Tarihi 35000 yıldan eskiye dayandırılan kaval farklı biçimlerde günümüze kadar ulaşmıştır” (Kurt, 2019: 7). Yapılan kazı çalışmalarında bulunan çalgı Görsel 1.’de yer almaktadır.

Görsel 1. 2008 Yılında Yapılan Kazı Çalışmalarında Bulunan Çalgı
Kaynak: Aytek, 2010: 83

Günümüzde başlıca ağaçtan yapılan bu çalgı, kamış, pirinç, alüminyum ve plastikten de yapılmaktadır. Kaval çalgısında ses delikleri, arkada 1 ve önde 7 tane olacak şekildedir. Kaval çalgısı, temel olarak “dilli” ve “dilsiz” olmak üzere ikiye ayrılır.

2.1.1. Dilli Kaval

Boru şeklinde olan bu kavalların baş kısımlarında ses üretmeye yarayan bir aparat bulunmaktadır. Bu aparata “mil” ya da “tıkaç” denmektedir. “Bu tip kavalların dil yapısı, kavalın tepesinden içeriye yerleştirilen, bir tarafı hava üfleme kanalı olacak şekilde 1-2 mm yontularak düzleştirilmiş bir tahta silindir tıkaç, iç damak ya da mil ve bu tıkaçın hava kanalı tarafında, kavalın gövdesi üzerine açılmış hava penceresinden oluşmaktadır” (Tarlabaşı, 1990: 9’dan akt.: Kurt, 2019).

Dilli kaval çeşitleri şu şekildedir;

Görsel 2. Dilli Kaval Çeşitleri
Kaynak: Kastelli, 2014: 4

Dilli kavallar, Görsel 2.'de de görüldüğü üzere önden seslenişli dilli kaval, damaklı dilli kaval, kromatik dilli kaval, diyatonik dilli kaval, kamış dilli kaval ve abanoz dilli kaval olmak üzere çeşitlere ayrılmaktadır.

Dilli kavalların boyları yaklaşık 60-90 cm aralığındadır. Arkada 1, önde 7 ses deliği bulunur. Ses deliklerinin yanı sıra alt kısımda 2-4 adet ses dengesini sağlayan cin veya şeytan delikleri bulunur. Çalgının ses genişliği 2,5-3 oktav aralığındadır. Yapımında sert ağaçlar tercih edilir. "... erik, şimşir, kayısı, armut, meşe, gürgen ve bazen de abanoz ağaçları göze çarpmaktadır. Erik ve abanoz ağacından dilli kavallar makbuldür" (Paksoy ve Gök Akyıldız, 2020: 41). Dilsiz kavalda olduğu gibi dilli kavallarda da "horlatma" tekniği kullanılabilir. Bu konuyla ilgili Aslan (2021: 14), "Dil ve hava penceresi çalgının arka bölgesinde olan ve de ağız kısmı düz olan bu çalgıda, icracı alt dudağını hava penceresine belli oranda konumlandırarak horlatma sesini elde edebilmektedir" şeklinde ifade etmiştir.

Yurtçu (2006), dilli kaval için görüşlerini şu şekilde belirtmiştir; "Dilli kavallar, sahip oldukları tüm bu değişik özelliklere rağmen, henüz halk çalgıları topluluklarında yeteri kadar yer almamaktadır" (s: 43).

2.1.2. Dilsiz Kaval

"Kaval" denilince akla ilk gelen kaval çeşididir. Ayrıca bu kavallar doğrudan "dilsiz kaval" ve "çoban kavalı" olarak anılmaktadır. Bu çalgı, Anadolu'da hemen hemen her yörede görülmektedir. Bu konuyla ilgili Picken (1969: 394), "Türkiye'nin birçok bölümünde "çoban kavalı" ortalama 80 cm uzunluğundaki dilsiz çoban kavallarını ifade eder" şeklinde ifade etmiştir. Dilsiz kaval, hava akışına izin veren içi boş, iki ucu açık boru biçiminde nefesli bir çalgıdır. "Damaksız kaval" olarak da anılır. Anadolu'daki adı "çoban kavalı"dır. Dilsiz kavalı, dilli kavaldan ayıran özelliği, adından da anlaşıldığı gibi ses çıkarmaya yarayan "mil" ya da "tıkaç"ın olmamasıdır. Arkada 1, önde 7 ses deliği bulunur. Yapımında kullanılan malzemeler değişiklik gösterse de yaygın olarak erik ve kayısı ağacı kullanılır. Ağacın yanı sıra kamış, alüminyum, pirinç ve plastik malzemelerden de yapıldığı görülmektedir.

“Dilsiz kavallar, içi boş ve genellikle düz ve silindirik bir iç yüzeye sahip olan, yalın borulardan yapılan kavallardır. Boruların iç çapları ortalama 15 mm’dir. İç çapın daha geniş veya dar olması, genellikler kavalın uzunluğu ile orantılıdır. Boy uzadıkça iç çapta 18 mm’ye kadar genişleyebilir. Yapımı için genellikle Erik, kayısı gibi ağaçlar tercih edilse de yapıldığı yöreye göre, armut, şimşir nadiren çam ağaçları da kullanılır. Dış yüzeyleri, yapımında kullanılan maddeye göre el veya elektrikli tornada yapılan halka biçimli kabartma ve oymalarla süslenebilir. Bazen dış yüzeye bakır tellerle hem süsleme hem de darbelerden koruma amaçlı bilezikler, bazen de alt ve üst uçlara, manda boynuzundan üretilen yine süsleme ve koruma amaçlı alt parçalar takılabilir. Bazen metalden veya ney gibi su kamışından yapıldığına da rastlanmıştır. Boyları genel olarak 28-90 cm arasında değişmektedir” (Yurtçu, 2006: 43).

Dilsiz kaval çeşitleri şu şekildedir;

Görsel 3. Dilsiz Kaval Çeşitleri

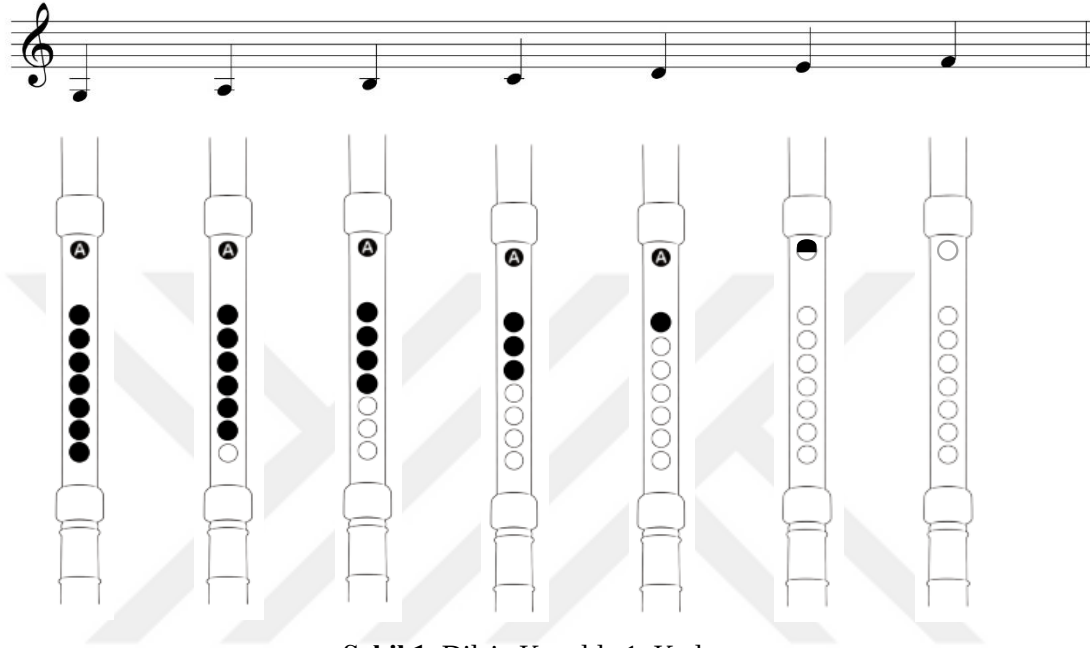
Kaynak: Kastelli, 2014: 4

Dilsiz kavallar, Görsel 3.’te de görüldüğü üzere ağaç dilsiz kaval, kamış dilsiz kaval, metal dilsiz kaval ve plastik dilsiz kaval olmak üzere çeşitlere ayrılmaktadır.

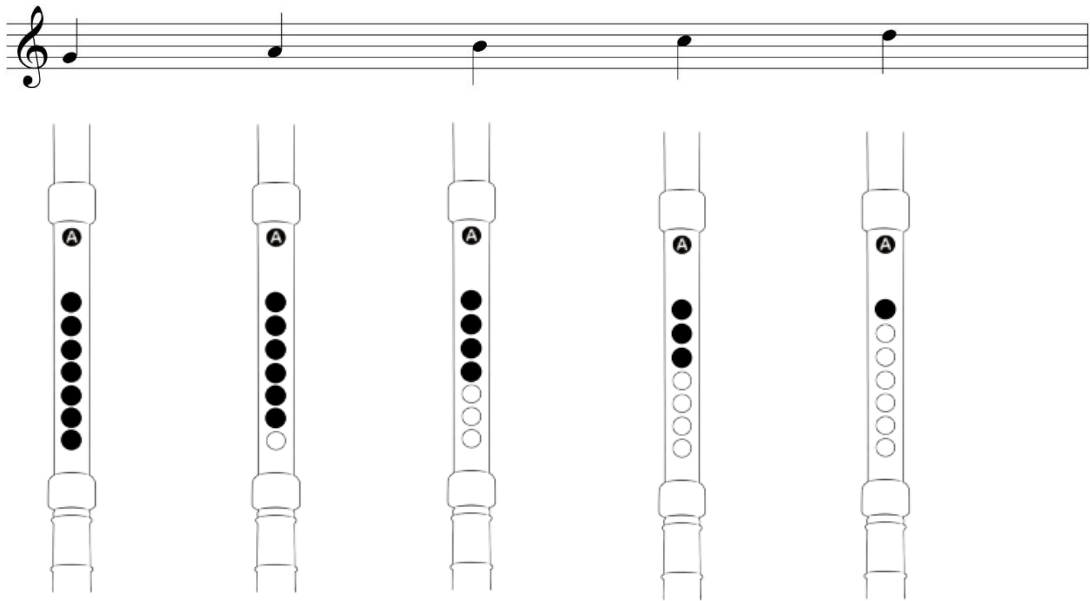
Kurt (2019), dilsiz kaval için görüşlerini şu şekilde belirtmiştir; “Dilsiz kaval hem Türkiye’de hem de diğer balkan ülkelerinde diğer kaval türlerine göre hem eğitim hem profesyonel alanda öne çıkmış bir çalgıdır. Ses rengi, ses aralığı, kromatik perdeli oluşu, akort ve entonasyondaki dengeli yapısı öne çıkmasının temel sebepleri olarak görülmektedir” (s: 17).

2.2. Dilsiz Kavalda Kademeler (Register)

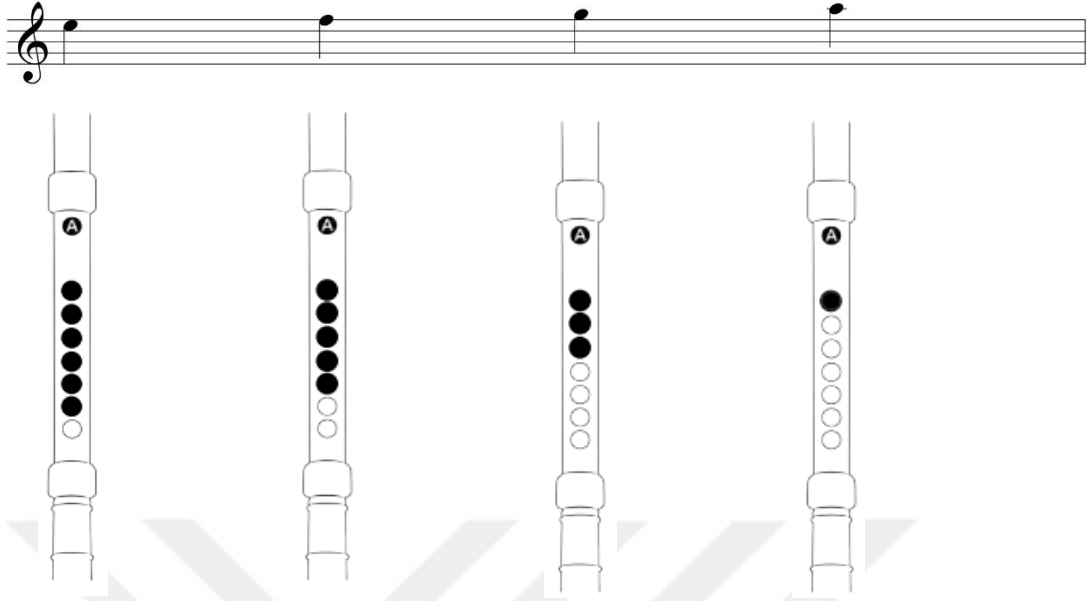
Dilsiz kavalda aynı ses delikleri üzerinden farklı şiddette üfleme teknikleriyle farklı sesler elde edilmektedir. Üfleme şiddetlerine “kademe” veya “register” adı verilmektedir. Dilsiz kavalda kademeler şu şekildedir;

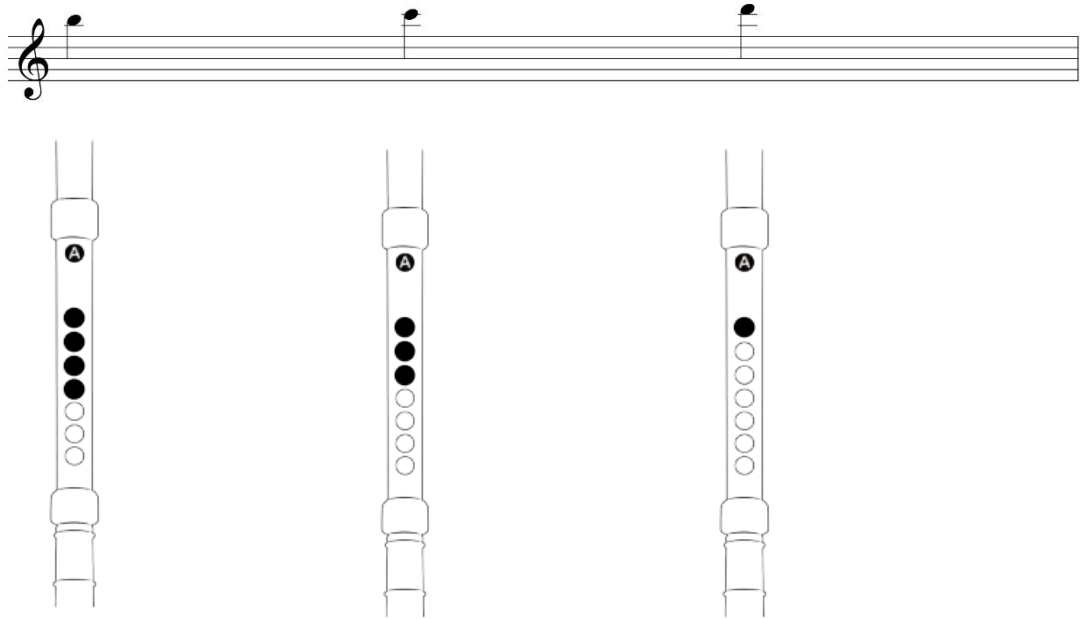
Şekil 1. Dilsiz Kavalda 1. Kademe

Şekil 2. Dilsiz Kavalda 2. Kademe

Şekil 3. Dilsiz Kavalda 3. Kademe

Şekil 4. Dilsiz Kavalda 4. Kademe

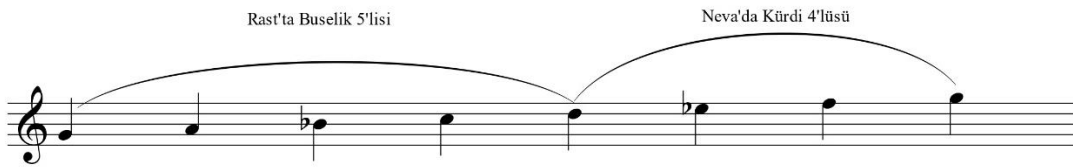
2.3. Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Dilsiz Kaval Eğitimi

Geçmişten günümüze var olan ve gelişerek günümüze gelen dilsiz kaval, Türk müzik kültüründe önemli bir yere sahiptir. Dilsiz kaval çalgısının bu gelişimi ülkemizdeki kaval eğitimine de yansımıştır. Yurtçu'nun (2006), "Bir Performans Aracı Olarak Kaval ve Teknik Gelişimi" adlı sanatta yeterlilik tezinde dilsiz kavalın eğitimine ilk olarak 1980 yılında İstanbul Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitimi Bölümü'nde başladığı, alanda ilk eğitimcinin Ali Yılmaz olduğu, Çalgı Eğitimi Bölümü olarak adlandırılan okula alınan öğrencilerin ise beş yıllık ilköğretim okulu mezun olduğu, hazırlık sınıfından sonra orta, lise ve lisans olmak üzere 11 yıllık eğitim öğretim süreci geçirdikleri, ardından 1987'de eğitim-öğretime başlanan Temel Bilimler Bölümü olarak adlandırılan 4 yıllık lisans döneminin geldiği belirtilmiştir (s: 2).

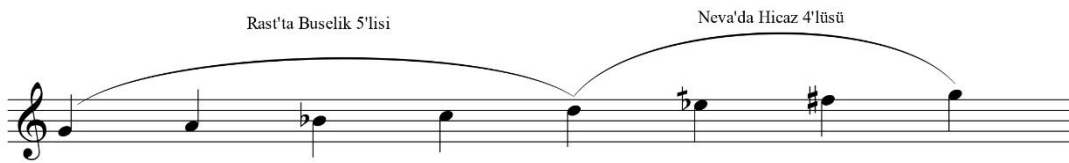
Derslerde ve icrada yer alan kaval çalgısının yapımında kullanılan materyallerin çeşitlilik gösterdiği dikkat çekse de en çok kullanılan materyalin ağaç olduğu daha sonra tercih edilen materyallerin ise plastik ve kamış olduğu bilinmektedir. Dilsiz kaval eğitiminin diğer çalgı eğitimlerinde de olduğu gibi genellikle usta-çırak ilişkisi ile yürütüldüğü, son yıllarda dilsiz kaval için yazılan metotlar olsa da sayısının oldukça az olduğu görülmektedir.

2.4. Nihavent Makamı Dizisi

2.4.1. Türk Sanat Müziği'nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi

Nota Materyali 1. Türk Sanat Müziği'nde Kullanılan 1. Şekil Nihavent Makamı Dizisi

Nota Materyali 2. Türk Sanat Müziği'nde Kullanılan 2. Şekil Nihavent Makamı Dizisi

Yukarıda da görüldüğü üzere nihavent makamı Türk sanat müziğinde iki farklı şekilde görülmektedir. Birinci şekil nihavent makamı dizisinin karar sesi sol (rast) perdesi, güçlü sesi re (neva) perdesidir. Dizinin ses değiştirici işaretleri “si” ve “mi” notaları için küçük mücenneb (5 koma) bemolü olarak yazılmaktadır. İkinci şekil nihavent makamı dizisinin karar sesi sol (rast) perdesi, güçlü sesi re (neva) perdesidir. Dizinin ses değiştirici işaretleri ise “si” notası için küçük mücenneb (5 koma) bemolü, “mi” notası için bakiye (4 koma) bemolü ve “fa” notası için bakiye (4 koma) diyezli olarak yazılmaktadır. “Rast perdesi üzerindeki Buselik beşlisine, güçlü Neva (re) üzerinde bazen bir Kürdi dörtlüsünün, bazen de Buselik dizisinin ikinci şeklinde olduğu gibi bir Hicaz dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir” (Özkan, 2015: 233).

2.4.2. Türk Halk Müziği’nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi

Nota Materyali 3. Türk Halk Müziği’nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi

Karar sesi sol perdesi olan nihavent makamı dizisinin ses değiştirici işaretleri “si bemol” ve “mi bemol” olarak yazılmaktadır. Bu makamsal dizideki Türk halk müziği eserlerinin bazılarında yedinci derecede bulunan ses “fa”, bazılarında ise “fa diyez” olarak görülmektedir. Bu nedenle notasyonda diyez işareti parantez içinde belirtilmiştir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Adnan Çağ (2003), “Dilsiz Kaval Metodu” adlı kitabında kavalın ses çıkarma, tutuş şekli, kavaldaki nota yerleri gibi konuları ele almıştır.

Ali Bedel (2017), “Dilsiz Kavalın Akustik Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde kaval çalgısının özellikleri, ses akustiği, üfleme teknikleri ve çalgıdan elde edilen sesin değişkenlerini incelemiş, bu değişkenler bilgisayar ortamında kayıt altına alarak spektrum analizi yapmıştır. Çalışmanın sonucunda kaval çalgısında iç çap ve dış çaptaki değişimin sese doğrudan etki ettiği görülmüştür.

Aytunç Aydın (2015), “Türkiye’de Dilsiz Kaval İçin Yapılmış Metodolojik Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezinde dilsiz kaval için yapılmış metodolojik çalışmalarda yer alan belirli konular arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada 2 kaval metodu, 2 yüksek lisans tezi ve 1 sanatta yeterlilik tezini karşılaştırarak yorumlamıştır.

Bariş Yaşayan (2022), “Bolu Yöresi Geleneksel Müzik Uygulamalarında Dilli Kaval” adlı doktora tezinde Bolu ve ilçelerinde icra edilmekte olan horlatmalı dilli kavalın yapısal özelliklerini, repertuarı, icra tekniklerini, icra ortamını, öğretimini ve gelecek nesillere aktarılma sürecinin yanı sıra çalgının yapımcılığı bakımından incelenip tespitler yapılmasını ve yorumlanmasını amaçlamıştır.

Bayram Kurt (2019), “Türkiye’de Dilsiz Kaval İcracılarının Kaval Eğitime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde konservatuvarlarda ve müzik eğitimi veren kurumlarda dilsiz kaval eğitimi veren eğitimcilerin eğitim süresi boyunca izledikleri yol ile dilsiz kaval eğitimi veren icracıların geneli arasında standarda yakın bir eğitimin olup olmadığı durumunu incelemiştir. Araştırmada dilsiz kaval eğitimi sürecinde kavalın tanımı ve tarihi ile ilgili bilgilerin ilk öğretilmesi gerektiği sonra oturuş ve tutuş pozisyonları, ses çıkarma egzersizlerinin sıralı bir şekilde işlenmesi gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada sunulan bilgiler alanında uzman kişilerle yapılan görüşmelerde elde edilen verilerden yola çıkılarak hazırlanmıştır.

Berat Talat Karakoç (2019), “Türkiye’de Dilsiz Kaval Yapım Teknikleri ve İcra Yansımaları” adlı yüksek lisans tezinde dilsiz kaval çalgısının standardizasyon problemlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada ortaya çıkan problemlerin dilsiz kavalın icrasında ne derece etkili olduğu da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Cihan Yurtçu (2006), “Bir Performans Aracı Olarak Kaval ve Teknik Gelişimi” adlı sanatta yeterlilik tezinde kavalın genel bilgilerini, perde şemalarını, çalgıyı tutuş ve duruş pozisyonlarını incelemiştir. Bu incelemelerin yanı sıra yöre araştırmaları ve kaval ile ilgili etüt çalışmalarına da yer vermiştir. Kavalın icra boyutunda gelişimi ve kaval eğitiminde karşılaşılan problemler de ele alınmıştır. Sistematiik bir metot sürecinin usta-çırak ilişkisi ile desteklenmesiyle problemleri aşma konusunda çalgıya katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Umut Erarslan (2019), “Mesleki Müzik Eğitim Kurumlarında Yürütölen Türk Halk Müziğı Üfleme Çalgılar Eğitiminin Öğretim Elemanları Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde ölkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda üfleme çalgılar eğitiminin nasıl yürütöldüğüne yönelik bir durum tespiti yapmayı amaçlamıştır. Araştırmada metot eksikliği, standardizasyonun olmaması, ders saatlerinin yetersiz olduğı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Fedai Tekşahin (2011), “Dilsiz Kaval Metodu” adlı kitabında kaval hakkında genel bilgiler, töresel tavır, dilsiz kaval icra teknikleri ve etütler yer almaktadır. Ayrıca kitapta Türk halk müziğıne ait örnek eserlerin öğretilmesi ve farklı müzik türlerinin icra edilebilmesi konuları ele alınmıştır.

Furkan Aslan (2021), “Dilsiz Kaval Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar” adlı yüksek lisans tezinde kaval icracıları ile görüşmüş ve kaval eğitiminde yaşanan sorunların ortaya konulmasını amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda kaval çalgısının öğretiminde standart bir yaklaşımın olmadığı sonucuna varılmıştır. Aslan, kaval eğitiminde standardizasyon olması yönünde öneriler sunmuştur.

Gülay Safkan (1997), “Türk Müziği’nde Akort Meselesi” adlı yüksek lisans tezinde Türk müziğinin temel sorunlarından birinin akort sorunu olduğunu belirtmiştir. Çalışmada, sabit bir karar sesinin olmamasından dolayı notasyonda farklı icrada farklı seslerin olduğu belirtilmiş, transpoze olarak yazılmış bir notasyonu ise icracının icra edemediği savunulmuştur. Çalışmanın sonucunda Türk müziğinde evrensel ölçüleri esas almanın hem notasyonda hem de icra da bilimsellikte sistemi oluşturma gerekliliği vurgulanmıştır. Safkan, Türk müziğinin gelecek nesillere ulaştırılabilmesi akort sorununun çözülmesiyle mümkün olacaktır fikrini savunmuştur.

Haydar Tanrıverdi (2020), “Dilsiz Kaval Eğitime Yönelik Metodolojik Bir Çalışma” adlı sanatta yeterlilik tezinde dilsiz kaval hakkında genel bilgi, öğretme şekli, çalım tekniği, yöresel icra, nüans ve süsleme işaretleri ile etütlere yer vermiştir.

İsmail Hakkı Özkan (2015), “Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri” adlı kitabında Geleneksel Türk Müziği’nde bulunan 154 makamı incelemiş, bu makamlarda yer alan yaklaşık 120 eserin notasyonuna yer vermiştir. Kitapta makam anlatımlarının yanında bütün küçük ve büyük usülleri vuruşlarıyla beraber örneklemiştir. Makam incelemelerinin içinde “nihavent makamı”na da yer vermiş ve geniş çaplı olarak anlatmıştır.

Mahmut Ragıp Gazimihal (1975), “Türk Nefesli Çalgıları (Türk Ötkü Çalgıları)” adlı kitabında kavalın tarihi, tanımı, kavalda çalınan türleri, özellikleri ve onunla ilgili genel bilgilere yer vermiştir.

Kemal Akdemir (2006), “Dört Yıllık Müzik Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında ve Konservatuvarlarda Dilsiz Çoban Kavalı Çalma Teknikleri ve Eğitim Müfredatı” adlı yüksek lisans tezinde mesleki müzik eğitimi veren kurumlar için bir kaval öğretim programı oluşturmayı amaçlamıştır. Akdemir, çalışmanın hazırlanıp sunulmasındaki amacın bugüne kadar müfredat niteliğinde bir çalışmanın yapılmamış olması, bu çalışmayla daha sistemli bir yöntem izlenmesini sağlamak ve konuyla ilgili çalışma yapacak kişi ve kurumlara yardımcı olabilmek şeklinde belirtmiştir.

Meltem Erol (2007), “Nihavent Ezgilerin İstatistiksel Metotlara Dayalı Olarak Kemana Uygunluğunun Belirlenmesi” adlı doktora tezinde 200 batı müziği keman etüdü ve 100 nihavent makamı dizisinde yer alan şarkının ses alanları, ritmik özellikleri ve aralıkları bakımında incelemiştir; karakteristik özellikleri, aralarındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemiştir. Elde edilen veriler üzerinden karşılaştırmalar yapılarak nihavent makamının keman çalgısına uygunluk durumu araştırılmıştır.

Murat Aldemir (1995), “Türk Halk Müziğinde Dizi Problemleri” adlı yüksek lisans tezinde Türk halk müziğinde dizi, makamsal yapı problemleri ve bu problemlerin çözüm yollarını içeren bu çalışmayı yapmıştır.

Nevzat Acartürk (2000), “Türk Halk Müziği Çalgılarından Kavalın Ortaokul ve Lisedeki Müzik Eğitimi Derslerinde Kullanımı” adlı yüksek lisans tezinde kavalın ortaokullar ve liselerdeki müzik derslerinde kullanımı konusunu ele almıştır. Acartürk, bu çalışmada Türk halk müziği eserlerinin aslına uygun olarak seslendirilmesi amacıyla bu sisteme uygun olarak hazırlanmış ve standart yapıdaki kanalların müzik eğitiminde öncelikle kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Oktay Akar (2024), “Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlardaki Kaval Eğitimine İlişkin Akademisyen ve Öğrenci Görüşleri: Karma Yöntem Araştırması” adlı yüksek lisans tezinde Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki kaval eğitimine yönelik var olan durumu ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada hem öğretim elemanlarının hem de öğrencilerin bakış açısından kaval eğitiminin günümüz durumu analiz edilmiştir. Tespit edilen problemlerin çözümü için kaval metot ve kaynakların arttırılması, sempozyumların ve kongrelerin arttırılması gibi çözüm önerileri sunulmuştur.

Serdar Kastelli (2014), “Anadolu Geleneksel Nefesli Çalgıları ve Bu Çalgılar Üzerine Özgün Bağdalar” adlı sanatta yeterlilik tezinde nefesli çalgıların etimolojik, yapısal ve icra analizlerine yönelik literatür araştırmalarını, gözlem ve görüşme yoluyla toplamış; elde ettiği verileri ve analizleri yorumlamıştır. Çalışmada, Anadolu geleneksel nefesli çalgıları ve bu çalgıları destekleyici farklı çalgılar ile 6 farklı eser bestelenmiş ve düzenlenmiştir.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi başlıkları yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada bilimsel araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma sosyal ya da beşerî bir probleme bireylerin veya grupların atfettiği anlamları keşfetme ve anlamaya yönelik bir yaklaşımdır. Araştırma süreci; soruların ve işlem basamaklarının geliştirilmesi, genellikle katılımcıların kendi ortamlarından veri toplanması, özel durumlardan genel temalara ulaşarak tümevarımsal veri analizi yapılması ve araştırmacının verilerin anlamını yorumlama aşamalarını kapsamaktadır” (Creswell, 2013: 248). Bu çalışmanın içerisinde nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarına dair araştırma sürecinde nitel veri toplama tekniklerinden görüşme ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan uzman kişilerin kendi ortamlarından veriler toplanmış ve elde edilen veriler doğrultusunda tümevarımsal olarak sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu çalışma, nitel araştırma yönteminde iç içe geçmiş tek durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda durum çalışmaları yaşanmakta olan bir olguya odaklanır. Yani teoride ve pratikte yaşanan durumu gözlem, görüşme, görsel-ışitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar ile ortaya koymaktır. Durum çalışması Seggie ve Bayyurt tarafından (2015: 120), “Diğer araştırma türlerinden farklı olarak durum çalışmalarında genel sonuçlara varmak bir amaç değildir. Temel amaç durumu, kişiyi veya olguyu özgün ortamı içerisinde keşfetmek, ayrıntılı olarak betimlemek ve yorumlamaktır” olarak ifade edilmiştir. İç içe geçmiş tek durum desenini ise Yıldırım ve Şimşek (2018: 290), “Tek bir durum içinde birden fazla analiz birimi söz konusu olduğunda kullanılan araştırma desendir” şeklinde tanımlamışlardır. Bu çalışmada nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarının kullanım durumları tespit edilmiştir. Yapılan doküman incelemesinin ardından, dilsiz kaval eğitimcileri ve icracılarından oluşan katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval

icrasına yönelik transpozisyon uygulamalarının ortaya konması ve türkülerin farklı karar sesleri üzerinden olacak şekilde birden fazla analizinin söz konusu olduğundan dolayı araştırmanın deseni iç içe geçmiş tek durum çalışması olarak tasarlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni dilsiz kaval icrasına yönelik transpozisyon uygulamaları, örnekleme ise nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarıdır.

Araştırma için nihavent makamı dizisindeki tüm türküler tespit edilmiş, bu türküler içinden ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiş olan 13 sözlü türkü çalışmaya dahil edilmiştir. “Ölçüt örnekleme yöntemi, önceden belirlenmiş bir takım önem ölçütlerini karşılayan durumları çalışmak, gözden geçirmektir” (Koç, 2017: 491).

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada verilerin toplanmasında nitel araştırmalarda sıkça kullanılan doküman incelemesi ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırması hedeflenen durumlar için çeşitli kaynaklardan yazılı, basılı, görsel ve işitsel materyallerden elde edilen bilgilerin tümünü kapsamaktadır. Veri toplama araçlarından biri olan doküman incelemesini Yıldırım ve Şimşek (2018: 189), “...araştırması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” şeklinde ifade edilmiştir. Çalışmada verilerin elde edilmesinde nihavent makamı dizisindeki türkülerin farklı karar sesleri üzerinden notasyonlarının yeniden yazılması en güçlü dokümanları oluşturmaktadır.

Bir diğer veri toplama aracı olan görüşmeyi ise Karasar (2020: 210), “Sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir” olarak tanımlamıştır. Görüşmeler çoğu zaman yüz yüze yapıyor olsa da telefon ve bilgisayar gibi anında ses ve görüntü iletişimini sağlayan cihazlarla da yapılmaktadır. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında transpozisyon uygulamalarına yönelik uzman görüşlerinin belirlenmesinde görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu Ek-6’da yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında öncelikle nihavent makamı dizisindeki türkülerini tespit etmek ve eserlerin notalarına ulaşmak amacıyla TRT Türk halk müziği repertuarı arşivi ve çeşitli kişisel arşivler taranmış, doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı kitap, makale, bildiri, yüksek lisans ve doktora tezleri gibi kaynaklar tetkik edilmiştir. Yapılan doküman incelemesinin ardından Türk halk müziği repertuarına kayıtlı nihavent makamı dizisinde 15 türkü tespit edilmiş, tespit edilen bu türkülerin 13'ünün sözlü, 2'sinin ise sözsüz olduğu görülmüştür. Türkülerin icrasında yaşanan akort değişikliklerinin yani transpozisyonun ses icracısına göre yapılmasından dolayı çalışmaya sözlü türküler dahil edilmiştir.

Çalışmanın ilk aşaması olan nihavent makamı dizisindeki türkülerin tespiti yapıldıktan sonra çalışmanın ikinci aşamasında görüşleri alınmak üzere uzmanların tespiti yapılmıştır. Önce üniversiteler bünyesinde görev alan dilsiz kaval eğitimi veren öğretim elemanları ve TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde görev alan dilsiz kaval icracı sanatçıları araştırılmıştır. Çalışma kapsamında Türkiye'de mesleki müzik eğitimi veren kurumlar çerçevesinde yer alan Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuvarlarda dilsiz kaval eğitimi veren 12 öğretim elemanı tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitimcilerin tümüyle ön görüşme gerçekleştirilmiş ancak çalışmaya 8 eğitimci dahil olmuştur. Eğitimcilerin bazıları yoğun programlarından dolayı katılamamış, bazıları da araştırma kısıtlı sürede gerçekleştirildiği için çalışmaya dahil olamamıştır. TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığında görev yapmakta olan 13 icracı sanatçı tespit edilmiştir. Tespit edilen icracıların tümüyle ön görüşme gerçekleştirilmiş ancak çalışmaya 8 icracı dahil olmuştur. İracıların bazıları yoğun programlarından dolayı katılamamış, bazıları da araştırma kısıtlı sürede gerçekleştirildiği için çalışmaya dahil olamamıştır.

Dilsiz kaval eğitimcileri ve icracıları ile yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır (Ek-6). Görüşme formu demografik bilgilerden ve 3 adet görüşme sorusundan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında uzman görüşünden yararlanılmış, görüşme soruları bir Türkçe öğretmenine okutulmuş, anlam bozukluğu olan ve anlaşılmayan bölümler giderilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara konuyla ilgili gerekli bilgiler

verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır. Konuşmaların sonradan transkript edilebilmesi için görüşmeler ses kaydı eşliğinde yapılmıştır. Görüşmeler her bir katılımcı için ortalama 5 ile 15 dakika arasında sürmüştür. Görüşme sonrasında katılımcıların verdiği cevaplar transkript edilerek bulgular ve yorumlar bölümünde verilmiştir.

Uzmanlar ile yapılan görüşmelerde birinci soruda nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “sol”, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icra edilebilirliği, ikinci soruda bu karar seslerinden sonra varsa tercih ettikleri başka karar sesleri sorulmuş ve son soruda ise görüş ve öneriler bölümü yer almıştır.

Birinci soru sonucunda uzmanlar, nihavent makamı dizisindeki türkülerin notasyonlarının “sol” karar sesi üzerinden yazıldığı için icrada genellikle bu karar sesinde icrayı tercih ettiklerini, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden de transpoze çalımının uygun olduğunu, ikinci soru sonucunda bu üç karar sesinden sonra transpoze olarak en fazla tercih edilen karar sesinin “do” karar sesi olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle “Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “do” karar sesi üzerinden notasyonu ve icrası” başlığı alt problemler bölümüne eklenmiştir.

Elde edilen verilerden sonra nihavent makamı dizisindeki 13 türkünün notasyonu önce repertuvarda bulunduğu şekliyle “sol” karar sesi üzerinden, sonrasında ise “la”, “do” ve “re” karar sesleri üzerinden yeniden yazılmıştır.

Bulgular bölümünde farklı karar seslerine göre nihavent makamı dizisinin nasıl oluştuğu ve bu dizilerin dilsiz kavalda nasıl icra edileceği bilgileri yer almaktadır. Sonrasında TRT Türk halk müziği repertuvarında nihavent makamı dizisinde ve alfabetik olarak ilk sırada bulunan “Amman Avcı Vurma Meni” türküsünün farklı karar sesleri üzerinden notasyonları yer almış ve dilsiz kavalda icrada yaşanan durumlar detaylı olarak aktarılmıştır. Diğer türkülerin icrasında da aynı durumların oluşacağından dolayı geriye kalan 12 türkünün “sol”, “la”, “do” ve “re” karar sesleri üzerinden notasyonlarının ekler kısmında yer almasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Ayrıca örnek eserin farklı karar sesleri üzerinden notasyonları yazıldığında notada görülen seslere karşılık “do” kararlı dilsiz kaval kullanılarak icrada elde edilen seslerin (piyano çalgısına göre) karşılaştırılması da yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen nitel verilerin analizinin anlaşılır olabilmesi ve tarafsız bir şekilde olduğu gibi yansıtılabilmesi için betimsel analizden yararlanılmıştır. “Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür” (Özdemir, 2010: 336). Dilsiz kaval eğitimi veren öğretim elemanları ve dilsiz kaval icracı sanatçıları için hazırlanan görüşme formundan elde edilen cevaplar bulgular ve yorumlar bölümünde betimsel olarak yorumlanmıştır. Dilsiz kaval eğitimcileri E1, E2, E3... şeklinde, dilsiz kaval icracıları ise İ1, İ2, İ3... şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1. ve Tablo 2.’de sunulmuştur.

Kod	Meslek	Çalıştığı Kurum	Mesleki Deneyim
E1	Eğitimci	Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı	11 Yıl
E2	Eğitimci	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölüm Başkanlığı	24 Yıl
E3	Eğitimci	Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	7 Yıl
E4	Eğitimci	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	9 Yıl
E5	Eğitimci	Haliç Üniversitesi Konservatuvarı	10 Yıl
E6	Eğitimci	Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı	23 Yıl
E7	Eğitimci	Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	19 Yıl
E8	Eğitimci	İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	35 Yıl

Tablo 1. Dilsiz Kaval Eğitimcilerinin Demografik Bilgileri

Tablo 1’de de görüldüğü üzere Akdeniz Üniversitesi’nden 2, Gaziantep Üniversitesi’nden 1, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nden 1, Haliç Üniversitesi’nden 1, Ege Üniversitesi’nden 1, Ordu Üniversitesi’nden 1 ve İstanbul Teknik Üniversitesi’nden 1 olmak üzere 7 farklı üniversiteden, 6 farklı şehirden 8 eğitimci çalışmaya katılım göstermiştir. Katılımcılardan E1 11 yıllık, E2 24 yıllık, E3 7 yıllık, E4 9 yıllık, E5 10 yıllık, E6 23 yıllık, E7 19 yıllık ve E8 ise 35 yıllık mesleki deneyime sahiptir.

Kod	Meslek	Çalıştığı Kurum	Mesleki Deneyim
İ1	İcracı	TRT	45 Yıl
İ2	İcracı	Kültür ve Turizm Bakanlığı	18 Yıl
İ3	İcracı	TRT	30 Yıl
İ4	İcracı	TRT (Sözleşmeli)	44 Yıl
İ5	İcracı	TRT (Sözleşmeli)	37 Yıl
İ6	İcracı	TRT	37 Yıl
İ7	İcracı	TRT	19 Yıl
İ8	İcracı	TRT	38 Yıl

Tablo 2. Dilsiz Kaval İcracılarının Demografik Bilgileri

Tablo 2’de de görüldüğü üzere TRT’de kadrolu olarak görev yapmakta olan 5, sözleşmeli olarak görev yapmakta olan 2, Kültür ve Turizm Bakanlığında görev yapmakta olan 1 icracı sanatçı olmak üzere çalışmaya 8 icracı sanatçı katılım göstermiştir. Katılımcılardan İ1 45 yıllık, İ2 18 yıllık, İ3 30 yıllık, İ4 44 yıllık, İ5 37 yıllık, İ6 37 yıllık, İ7 19 yıllık ve İ8 ise 38 yıllık mesleki deneyime sahiptir.

BÖLÜM 4: BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın birinci alt problemi olan “Dilsiz Kaval Eğitimcileri ve İcracıları ile Yapılan Görüşmeler Sonucunda Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında Transpozisyon Uygunluğu ve Tercih Edilen Karar Sesleri” ile ilgili bilgilere yer verilecektir. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlara ulaşabilmek için üniversiteler bünyesinde görev alan dilsiz kaval eğitimi veren öğretim elemanları ve TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde görev alan dilsiz kaval icracı sanatçıları araştırılmıştır. Çalışma kapsamında Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumlar çerçevesinde yer alan Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuvarlarda dilsiz kaval eğitimi veren 12 öğretim elemanı tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitimcilerin tümüyle ön görüşme gerçekleştirilmiş ancak çalışmaya 8 eğitimci dahil olmuştur. TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığında görev yapmakta olan 13 icracı sanatçı tespit edilmiştir. Tespit edilen icracıların tümüyle ön görüşme gerçekleştirilmiş ancak çalışmaya 8 icracı dahil olmuştur. Uzmanlar ile yapılan görüşmelerde birinci soruda nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “sol”, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icra edilebilirliği, ikinci soruda bu karar seslerinden sonra varsa tercih ettikleri başka karar sesi tercihleri ve son soruda ise görüş ve öneriler bölümü yer alacaktır. Dilsiz kaval eğitimcilerine yöneltilen sorulardan elde edilen cevaplar E1, E2, E3... şeklinde, dilsiz kaval icracılarına yöneltilen sorulardan elde edilen cevaplar ise İ1, İ2, İ3... şeklinde kodlanmıştır. Görüşme formunun tam hali Ek-6’da yer almaktadır.

SORU 1: Nihavent makamsal dizisinde yer alan türkülerin dilsiz kaval icracılığında “sol”, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden çalındığı bilinmektedir. Nihavent makamsal dizisinde yer alan bir türküyü icra ederken sizin tercih ettiğiniz karar sesi hangisidir? Neden?

E1: Öncelikle kaval çalgısını halk müziği çalgısı olarak düşünürsek ve nihavent eserlerin halk müziğinde notasyon sistemi ve repertuvardaki yerine bakarsak genelde “sol” kararlı olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla önümüze çıkan eserleri “sol” kararlı olarak çalmayı daha çok tercih ediyorum. Ama yeri geldiği zaman eserin notasyonuna göre transpoze olarak “la” ve “re” kararlı da düşünebilirim. Kaval pozisyonu veya farklı bir ton arayışında ise tiz kararlı bir kavalda “sol” karar nihavent çalmaktansa pes kararlı bir kavalda diğer karar seslerinde çalma ihtiyacı duyulabiliyor. Bu nedenle sabit bir karar sesi tercihim yok ama genelde notasyonda kullanıldığı şekliyle “sol” kararlı çalmayı tercih ediyorum.

E2: Nihavent makamsal dizide yer alan eserlerde icra edeceğim karar sesi eserin pes ve tiz ses alanı genişliğine ve eserin temposuna göre değişiklik göstermektedir. Özellikle ajilite bakımından temposu yüksek eserlerde 2. perde sisteminde “sol” kararda icra etmeyi tercih etmekteyim. Eserin ses alanı genişliği ve performansa yönelik icrada eserin bütünsel özelliklerini gözeterek çalmaktayım. Ağırlıklı olarak nihavent dizide icra ettiğim örnek eserleri “sol” kararda icra etmekteyim.

E3: Nihavent dizilerde benim tercihim elbette yerinde yani “sol” kararlı olarak çalmaktır. Nihavent özelinde değil tüm makamsal diziler için tercihim yerinde çalmaktır. Tabi nihavent dizi normalde “sol” karar olmasına rağmen transpoze mantığı gelişmesi için eserleri göçürüp “la” ve “re” kararlı olarak çalmayı deniyoruz. Ama sahnede icra konusunda benim tercihim “sol” karar sesi üzerinden çalmak. İcra da herhangi bir değişikliğe gitme gereği duymuyorum.

E4: Türküsüne göre değişiklik gösterir. Türkünün ses genişliğine ve aralıklarına göre değişmekte. Ağırlıklı olarak bu üç karar sesi içinden esere göre “sol” ve “la” karar sesleri üzerinden icra ediyorum. Yerine göre “re” karar sesi de olabiliyor ama ağırlıklı olarak “sol” ve “la” karar sesleri üzerinden icra ediyorum.

E5: *Çalınacak eserin ses aralığı ve tavrısal özelliğine göre en güzel duyulacak yerde çalmaya çalışıyorum. 3 karar sesini de dediğim durumlara göre tercih edip çalabiliyorum.*

E6: *Benim tercihim genellikle notada yazılan şekliyle “sol” karar sesi üzerinden icradır. Çünkü nota okurken zorluk olmaması açısından transpoze yapmaya gerek kalmadan “sol” karar sesinden doğrudan çalınabilir. Eserlerin ses genişliği arttıkça tiz seslere doğru “re” karar sesinden çalma zor olabiliyor. Yani makamın genişlemesi durumunda tizde ulaşılacak sesler azalır. “Re” karar sesi üzerinden çalımlarda tizdeki çoğu sesi dilsiz kavalda duyurmak mümkün değildir. Türküyü çalarken bazı sesleri pesten aldığımızda da eserin çıkışlarındaki hassasiyeti ve güzelliği bozabilir, o nedenle yerinden çalma taraftarıyım. Fakat stüdyo ortamında çalarken tiz ve pes çalma durumlarında diziyi çalma açısından “la” ve “re” karar sesi de kullanılabilir.*

E7: *Genelde “sol” karar sesi üzerinden icra ediyorum ama esere göre değişiyor. Mesela yeden sesinin çok kullanıldığı eserlerde kademe değişiyor, sert bir geçiş oluyor. Örneğin yerinden çalarsak yedeni “fa diyez” çalmamız lazım, orada “fa diyez” notasından “sol” notasına geçerken 1. kademedan 2. kademeye geçiliyor biliyorsun, bu durumda pozisyona göre entonasyon kaybolabiliyor. Bu nedenle “la” karar sesinden de çaldığım oluyor. Eserine göre “re” karardan da çalmışım ama fazla tercih etmem. Diğer bir durum ise yanımda eserin çalınacağı tonda dilsiz kaval yoksa transpoze durumlarını kullanıyorum. Ama dediğim gibi daha çok “sol” karar sesini tercih ediyorum.*

E8: *Genelde yerinden “sol” karar sesi veya “re” karar sesi üzerinden icra etmeyi tercih ediyorum. Tercihimi, kullandığım enstrümanın perde açkılarını, eserin melodik seyri, alt ve üst bölgedeki genişleme unsurları belirlemektedir.*

İ1: *Dilsiz çoban kavalında “sol” kararlı şekilde çalıyorum çünkü daha uygun düşüyor. İcra için daha geniş bir aralık oluyor, tiz seslere daha rahat çıkma durumu oluyor. Bu nedenle “sol” kararlı çalmak daha kullanışlı oluyor.*

İ2: Ben normalde kavalın arka ses deliği “fa” sesi olursa “sol” kararlı çalmayı tercih ediyorum. Bazen parçanın ses genişliğine göre veya çalacağım parçanın tınlamasına göre “la” karar sesi de olabilir ama genelde “sol” karar sesini tercih ediyorum. Çünkü bizim kavallarda “si bemol 2” ses deliği biraz küçük açıldığı için “si” sesini tam almak biraz daha zor. Yani ne kadar uğraşsanız da o ses 1 komaya kadar düşer ve tam ses almak zor olur.

İ3: Ben genelde “sol” kararı tercih ediyorum. Geniş ses aralıkları olan eserlerde “sol” kararı tercih ediyorum çünkü çalgı üzerinde daha fazla sese ulaşabiliyoruz. “Si bemol” ve “mi bemol” arızalarını alıyoruz tabi yazan kişinin hissiyatına göre “fa diyez” de eklenebiliyor. Kısa ses genişliği olan eserler için “re” karar tercih edilebiliyor. Çalgıdan daha tiz, duyulabilir ve anlaşılabilir frekans elde edebilmek için 5-6 ses aralığında olan eserlerde “re” karar sesini tercih ediyorum. Orada da daha çok dilli kavala yakın bir icra çıktığı için tercih ediyorum.

İ4: 2. pozisyon düşündüğümüzde yani tüm perdeler kapalı “sol” sesi olarak alırsak “sol” veya “re” karar sesi üzerinden çalışıyorum. Yani transpoze çalışıyorum. Parça nerede iyi tınlayacaksa ona göre çalışıyorum.

İ5: Benim görüşüm nihavent dizi ya da başka bir dizi gibi sınır koymadan ezginin karakterine ve tavrına göre hangi pozisyon çalımına uygunsa o pozisyonda çalmayı uygun görüyorum. Yani nihavent makamsal dizisini illa “sol” karardan, illa “la” karardan, illa “re” karardan çalarım gibi bir düşüncem yok kendi adıma. Dediğim gibi o an çalınacak eserin tavrına, özelliğine ve kavaldaki tınlamasına göre tercihlerim değişebiliyor.

İ6: Nihavent dizi dediğin gibi bu 3 karar sesinde icra edilebiliyor ama benim fikrime göre en güzel “sol” kararda tınıyor. Böylece ses genişliği fazla olan eserleri seslendirebiliyoruz. “La” karar da olabilir tabi, bu çalan kişinin enstrüman üzerindeki bilgi becerisiyle ve hakimiyetiyle ilgili. “Re” karara baktığımızda muhakkak orada da güzel tınıyor fakat 2. kademede “re” karar sesi alınırsa bu sefer 4. kademede ki seslerin kullanılması gerekiyor ki Türkiye’de 4. kademeyi kullanan icracıların sayısı çok az.

İ7: *Nihavent dizide olan bir türküyü bahsettiğin 3 karar sesinde de çalıyorum. Genellikle otantik ezgilerde “sol” karar sesinde çalıyorum. Kendi yaptığım müziklerde ise daha çok “re” karar sesinde çalıyorum. Aslında melodiye göre değişiyor. Melodi üzerinden karşılaştırmalı olarak bakarsak değişkenlik gösterir. Sistemle öğrendiğimiz notasyon hakimiyetimize göre gördüğümüz notayı başka sesi hayal ederek çalmamız zor. O nedenle sahnede anlık olarak çalarken notada ne görüyorsak onu çalma durumunda kalıyoruz.*

İ8: *Genelde “sol” karar sesinden çalmaya çalışıyorum. Bunun nedeni çalgının diyafram kullanımının daha geniş olması. Yani durak sesini “sol” olarak aldığımızda geniş aralıklı eserleri daha rahat çalabiliyoruz. Bir de istediğin süslemeleri, çarpmaları verebiliyorsun, çalgı hakimiyeti burada daha fazla oluyor.*

Yukarıda yer alan görüşler doğrultusunda, dilsiz kaval eğitimi veren 8 öğretim elemanı ve 8 dilsiz kaval icracı sanatçısı olmak üzere toplam 16 katılımcının tamamı nihavent makamı dizisindeki bir türküyü notasyonda yazıldığı şekliyle “sol” karar sesi üzerinden icra ettiklerini belirtmişlerdir. Türkülerin transpoze icrasında ise 8 eğitimciden 6’sı “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icranın uygun olduğunu ve pratikte bu icraları kullandıklarını, 1 eğitimcinin sadece “re” karar sesi üzerinden transpoze icra yaptığını ve 1 eğitimcinin ise bu makamsal dizide olan türkülerin icrasında transpozeye ihtiyaç duymadığını belirtmişlerdir. Türkülerin transpoze icrasında 8 icracıdan 3’ü “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icranın uygun olduğunu ve pratikte bu icraları kullandıklarını, 2 icracının sadece “re” karar sesi üzerinden transpoze icra yaptığını, 1 icracının ise sadece “la” karar sesi üzerinden transpoze icra yaptığını belirtmişlerdir. 2 icracının ise bu makamsal dizide olan türkülerin icrasında transpozeye ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında en fazla notasyonda yazıldığı şekliyle “sol” karar sesi üzerinden icranın tercih edildiği, transpoze olarak ise “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icranın yaygın olduğu görülmüştür. Katılımcılar karar sesi tercihlerinin icra edilecek eserin ses genişliğine, tavrısal özelliğine ve ritmik unsurlarına göre değişiklik gösterdiğini belirtmişlerdir.

SORU 2: “Sol”, “la” ve “re” karar sesleri dışında bir karar sesi öneriniz var mıdır?

E1: *Daha çok halk müziği ve nota yazım üzerinden sana bilgi vermeye çalıştım. “Sol” veya “re” kararlı nota yazımları karşımıza çıkıyor ama kavalı da perde sistemi yapısı olarak incelediğimiz zaman tüm parmaklar kapalı ve bir parmak açık tam ses olmasının dışında perdelerin tümü yarımşar ses yani kromatik olarak ilerliyor. Nihavent eserler de komalı seslere rastlamadığımız bir yapı sergiliyor. Dolayısıyla sistematik olarak düşündüğümüz zaman aslında başka karar sesleri üzerinden de çalınabilir. Eserlerin ses genişliğini de göz önünde bulundurursak örneğin 6-7 sesli bir eseri yüksek kademelere çıkmadığı sürece daha farklı tonlardan rahat bir şekilde çalabiliriz. Ancak halk müziğindeki tavırsal yapıdan kaynaklı olarak genellikle bu 3 karar sesi kullanılmakta. Diğer yandan farklı yapısal etütler veya batı müziği orkestra ortamında değerlendirilecek olursa kaval çalgısı, yazılan notasyona göre ses genişliği dahilinde farklı tonlardan çalmak mümkün.*

E2: *Kromatik dilsiz kaval çalgısında nihavent dizi özelliklerine sahip eserlerde melodiler 3 farklı karar sesinde icra edilebilmektedir. Başka bir karar sesi ile icra etmiyorum.*

E3: *Şöyle bir şey söyleyebilirim ufak tefek bu konular üzerinde uğraşmaya çalıştım. Nihavent diziye göçürme yapmaya çalıştığımızda “mi” karar sesi üzerinden yine çalabiliyoruz. Yine aynı şekilde göçürme yaptığımızda “do” karar sesi üzerinden dizide “mi bemol” ve “la bemol” arıza olacak şekilde icra edebiliyoruz.*

E4: *Böyle bir şeye ihtiyaç duymadım. Bu dizideki eserleri dediğiniz gibi 3 farklı karar sesinde icra ediyorum. Hatta “re” karar sesinde oldukça az icra ediyorum diyebilirim.*

E5: *Bu 3 karar sesinin dışında “do” karar sesini öneririm.*

E6: *Dilsiz kaval çok zengin bir çalgıdır. Perde yapısı itibarıyla nihavent dizi birçok karar sesi üzerinden çalınabilir. Aslında icracının ustalığına göre dilsiz kavalda bütün pozisyonlardan nihavent dizi çalınabilir ama en sağlıklı olan ilk soruda söylediğim gibi “sol” karar sesi üzerinden çalmaktır.*

E7: Nihavent dizi için “do” karar sesi yakın geliyor bana, bir ihtimal “si bemol” karar sesi de olabilir. Diğer karar seslerinde de dizi olarak denediğim oldu ama eserleri çalmadım. Bir şey daha söyleyeyim “si” karar sesinden de olabilir. Neden derseni yeden sesini oradan da kolay alırsın.

E8: Dediğim gibi “sol” ve “re” karar seslerini kullanıyorum, başka bir karar sesi önerim yok.

İ1: Şöyle, “sol”, “la” ve “re” karar sesinden başka kavalda “do” kararlı çalışıyorum. Ama biraz daha ses genişliği dar aralıklı eserlerde oluyor.

İ2: En yerinde olanı “sol” karardır. Tabi ki örneğin “la” kararlı çaldığımda, “si bemol” kararlı çaldığımda, “do” kararlı çaldığımda, “re” kararlı çaldığımda, “mi” kararlı çaldığım da oldu. Öğrenciyken bu tarz transpoze çalışmalarını çokça yaptım. Bazen programlarda da yapılabiliyor, parçanın tınladığı yerine göre değişebilir. Örneğin Azeri bir eserde “düçük” gibi duyulmasını istersen “re” karardan çalarsın tizleri kullanırsın, daha çok dilli kaval gibi gelir. Yani parçanın genişliğine, tavrına ve tarzına göre farklı kararlar deneyebilirsin.

İ3: Şöyle söyleyebilirim bazen “mi” karar sesi üzerinden “fa diyez” ve oktavda “si natürel” sesi ile de diziyi icra ediyorum. Bunu da tercih etmemin nedeni toplu çalımlarda diğer çalgılarla aynı frekansta çalmamak için. Örneğin kavalda alt kademelerde çalınca diğer çalgılarla ses tınları çok yakın olduğu için dinleyici çalgıların ayrımını yapmakta zorlanıyor. Bundan dolayı bu şekilde icrayı kendimce uygun görüyorum.

İ4: Ben enstrümanı transpoze yoğunluklu şekilde çalışıyorum. İlk soruda belirttiğim karar seslerinde çalışıyorum. 2. pozisyon çalımında “si bemol” ve “do” karar seslerinde icra yapıyorum. Bu karar seslerini önerebilirim.

İ5: Zaten genel anlamda bu 3 karar sesinde çalınıyor. Yeri geldiğinde parçasına göre “do” karar da çalınabilir. Bizim müziğimiz batı müziği gibi tonal olmadığı, tavrısal ve makamsal bir müzik olduğu için eserleri her sestene tavrısal üsluba uygun olarak çalamıyoruz. Yani çalmaya kalksak bile o tavrısal bütünlük gidiyor. Bu nedenle dediğim gibi eserin tavrına uygun düşen karar sesinde çalmaya çalışıyorum.

İ6: Bu 3 karar sesinin dışında “do” kararlı şekilde de çalabiliriz. Böylece 4. kademedeki sesleri daha rahat kullanırız. Ayrıca ney pozisyonu da diyebileceğimiz “si bemol” karar sesinden de çalabiliriz. Sonuç olarak kromatik çalgı olduğu için eserin ses genişliği ile alakalı olarak başka bir karar sesinden de çalınabilir belki. Fakat “En güzel nerede tınlar?” diye sorarsan “sol” ve “la” karar seslerinde cevabını veririm.

İ7: Nihavent dizi için düşündüğümde önerdiğim bir karar sesi yok ama “do” karar sesinde de denenebilir. Tiz akortlu bir dilsiz kaval çalınacaksa ve daha pes bir ses istiyorsak başka karar seslerinde de çalım arayışına girebiliriz. Dediğim gibi akortla ve istenen tınıyla alakalı.

İ8: Bu konuda fikrim şöyle; çalgılar elbette farklı yerlerden transpoze şeklinde icra edilebilir hatta edilmeli de. Bu durum bir çalgıyla birçok ezgiyi çalabilme kolaylığı da sağlar bize. Aynı zamanda çalgının kapasitesini tanımamıza da olanak sağlar. Bu söylediklerim tabi ki benim düşüncem hem dilsiz kaval için hem de diğer çalgılar için. Transpoze konusunda bakacağımız en önemli şey eserin en iyi nerede tınladığıdır. Anadolu deyiimiyle “tatlı, lezzetli” duyulduğu yer. Örnek olarak ustalar çalgılarında farklı düzenler ve akortlar kullanır. Bu düzenleri kullanmanın bir gerekçesi var. Eserleri daha görkemli duyurma ve isteneni verme arayışı var. O nedenle transpoze kullanımına evet derim. Ama bu dediğim bir öneri değil bir tercihtir. İcracı kendini hangi karar sesinde rahat hissediyorsa o karar sesinde çalmalı.

Yukarıda yer alan görüşler doğrultusunda, nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında yerinden yani notasyonda yazıldığı şekliyle “sol” karar sesi üzerinden icranın dışında 6 eğitimci ve 4 icracı olmak üzere toplam 10 katılımcı “la” karar sesi üzerinden, 7 eğitimci ve 5 icracı olmak üzere toplam 12 katılımcı “re” karar sesi üzerinden transpoze icranın uygun olduğunu ve bu icraları eserin yapısına göre tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu karar seslerinden sonra 8 eğitimciden 3’ü “do” karar sesi üzerinden, 1’i “mi” karar sesi üzerinden, 1’i “si bemol” karar sesi üzerinden ve 1 eğitimci ise “si” karar sesi üzerinden de türkülerini transpoze olarak icra ettiklerini belirtmişlerdir. İcracılara baktığımızda ise 8 icracıdan 6’sı “do” karar sesi üzerinden, 2’si “mi” karar sesi üzerinden ve 3 icracı ise “si bemol” karar sesi üzerinden türkülerini transpoze olarak icra ettiklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak 16 katılımcının 9’u “do” karar sesi üzerinden, 4’ü “si bemol” karar sesi üzerinden 3’ü

“mi” karar sesi üzerinden ve 1 katılımcı ise “si” karar sesi üzerinden transpoze çalımın uygun olduğu görüşlerini ortaya koymuşlardır. Bu nedenle “Nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “do” karar sesi üzerinden notasyonu ve icrası” başlığı alt problemler bölümüne eklenmiştir.

SORU 3: Konuyla ilgili eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz var mıdır? Varsa belirtiniz.

E1: *Dilsiz kavalda türkülerin icrasında farklı karar seslerinde notasyonlarla ve farklı kararlı kavallardaki yapılar ön görülebilir. Hangi tonda çalım için hangi dilsiz kaval tercih edilebilmeli gibi konular çalışılabilir.*

E2: *Eserlerin ses alanı genişliği ve eserin temposu dilsiz kaval icracılarının performanslarında dikkat ettiği ve karar sesi tercihlerini belirlediği bir durumdur.*

E3: *Güzel bir konu düşünülmüş size ve danışmanınız Cengiz Hoca'ya teşekkür ederim. Nihavent dizi için aralık hesabı yapıp transpoze edildiğinde diğer sesler üzerinden de incelenebilir. Tabi bu dizilerin komalı sesleri içerip içermediği üzerinden değerlendirilmelidir.*

E7: *Dilsiz kavalın teknik gelişimi için diğer makamsal dizilerinde transpoze çalışmaları incelenebilir. Bu çalışmalar pozisyon kavramını da geliştirir, çalgıyı 1. ve 2. pozisyon kullanımına indirgememiş oluruz.*

İ1: *Ben hem ney hem de çoban kavalı çalıyorum. Nihavent eserlerde çoban kavalı daha uygun oluyor “mi bemol” ses perdesi olduğu için. Çoban kavalında “sol” karar çalınca çok daha rahat ve geniş aralıklarda melodileri daha rahat çalıyorum. Bunu da öğrencilere öneririm.*

İ3: *Bende daha çok halk müziği icracısı olduğum için şu şekilde söyleyebilirim, halk müziğinde perdelerin önemi çok büyük aslında. Biz bu dizilere makamdan ziyade ayak olarak yaklaştığımız zaman bazı bozlakların misket kararda olduğu gibi sonuçlar ortaya çıkabiliyor. Perde düzeninin bizim için önemi duyum, tarz, üslup ve tavır gibi özellikleri barındırmasıdır. Tabi ki bunları farklı çalgılarla farklı şekilde seslendirenler vardır. Bizim kendi kültürümüze yakışacak şekilde yöresel tavrı kaybetmemek için genellikle olduğu karar sesinden icra etmeyi daha doğru buluyorum.*

İ8: *Şu an ben dilsiz kavalın kapasitesinin bizler tarafından keşfedildiğini ve hayata geçirildiğini düşünenlerden değilim. Bu konuların daha çok yeni olduğunu düşünüyorum. Zaten kavalın orkestra düzeninde yerini alması 1980’li yılları buluyor. Benim çalmaya başladığım dönemlerde kaval ölçüleri yeni yeni standardize oluyordu. Çalgı yapımcıların elinde hazır bir ölçü yoktu biz bunları deneye deneye bulduk. Deneyisel olarak orkestra ile icrada kullanırken problemler çıkıyordu. Bu problemler nelerdir nasıl giderilir diye düşünerek geliştirmeye çalıştık. Benim de bu aşamada büyük emeğim vardır ölçülendirme konusunda. Sonraki dönemlerde ben bu ölçüleri kağıda yazıp fotokopi yoluyla dağıttım insanlar faydalansın diye. Tabi ki o ölçüler günümüzdeki ölçülerin son hali değil ama süreç böyle başladı. Ustalar bunlardan yola çıkarak yaptılar ve geliştirdiler. Kendilerine göre ölçüler oluşturdular ve icracıların rahat çaldıkları ölçüleri günümüze ulaştırdılar. Dilsiz kavalın gelişimi böyle başlayıp sonradan orkestralarda kabul görmesi, sonrasında solo partilerin verilmeye başlanması, şimdiki süreçte de çalgının teknik yönlerinden, transpoze uygulamalarından bahsedilmesi ve masaya yatırılması ilerlediğimizi göstermektedir. Bu gelişimi yıllar içinde görmek çok güzel.*

Yukarıda yer alan görüşler doğrultusunda, 4 eğitimci ve 3 icracı olmak üzere toplam 7 katılımcı üçüncü soruda görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcılar bu tür çalışmalara destek verdiklerini, bu tür çalışmaların sayılarının arttırılması gerektiğini ve bu çalışmalarla beraber dilsiz kaval icracılığında pozisyon kavramının gelişeceğini belirtmişlerdir. Katılımcılardan E1, E3 ve E7 diğer makamsal dizilerin de dilsiz kaval icracılığında transpozisyon durumlarının incelenmesi gerektiğini, E2 ve İ3 nihavent makamı dizisindeki bir türküyü icra edecekleri zaman yerinden yani “sol” karar sesi üzerinden veya transpoze olarak “la”, “do” ve “re” karar sesleri üzerinden icrayı tercih etmelerinin, icra edilecek türkünün müzikal ve tavrısal özelliklerine göre şekillendiğini belirtmişlerdir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın ikinci alt problemi olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “Sol” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” ile ilgili bilgilere yer verilecektir. İlk olarak Türk halk müziği ses sistemine göre nihavent makamı dizisinin nasıl olduğu ve dilsiz kavalda bu dizinin nasıl icra edileceği bilgileri yer alacaktır. Sonrasında ise TRT Türk halk müziği repertuvarında nihavent makamı dizisinde ve alfabetik olarak ilk sırada bulunan “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün “sol” karar sesi üzerinden notasyonu verilecektir. Ayrıca eserin “do” kararlı dilsiz kavalda “sol” karar sesi üzerinden icrasında elde edilen seslerin notasyonuna da yer verilecektir.

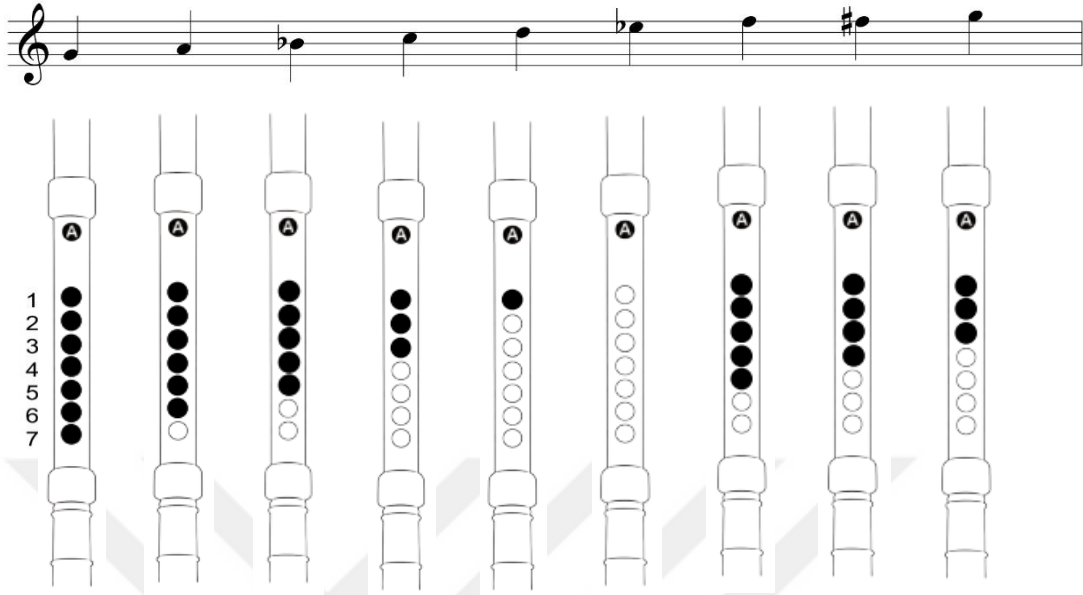
Türk halk müziği ses sistemine göre nihavent makamı dizisi şu şekildedir;

Nota Materyali 3. Türk Halk Müziği’nde Kullanılan Nihavent Makamı Dizisi

Nihavent makamı dizisinin karar sesi “sol” perdesi, güçlü sesi “re” perdesidir. Dizinin ses değiştirici işaretleri “si bemol” ve “mi bemol” olarak yazılmaktadır. Bu makamsal dizideki türkülerin bazılarında yedinci derecede bulunan ses “fa”, bazılarında ise “fa diyez” olarak görülmektedir. Bu nedenle notasyonda diyez işareti parantez içinde belirtilmiştir. Nihavent makamı dizisi batı müziği ses sistemine göre “sol minör” dizi ile benzerlik göstermektedir. Dizi seslerinin uygun olması, bu makamsal dizinin batı müziği çalgılarıyla da icra edilmesine olanak sağlar. TRT Türk halk müziği repertuvarında nihavent makamı dizisinde 13 sözlü eser bulunmaktadır. Yer alan 13 sözlü eser de “sol” karar sesi üzerinden yazılmıştır. Eserlerin notasyonları Ek-7’de yer almaktadır.

Nihavent makamı dizisinin dilsiz kavalda icrası şu şekildedir;

Şekil 5. Dilsiz Kavalda “Sol” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası

Bu çalışma içerisinde oluşturulan dilsiz kavalda perde şemalarının görselleri “MEB (2019), Çalgı Eğitimi Kaval Ders Kitabı”ndan alınmış ve şemalar farklı notasyonlara göre düzenlenmiştir.

Nihavent makamı dizisi, dilsiz kavalda Şekil 5’te görüldüğü gibi ses deliklerinin açılıp kapatılması ile icra edilmektedir. “Sol” notası için tüm parmaklar kapalı, “la” notası için 7 numaralı ses deliği, “si bemol” notası için 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “do” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “re” notası için, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “mi bemol” notası için ise kavalın ön yüzünde bulunan tüm ses delikleri açılmalı ve ikinci kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir. “Fa” notası için 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “fa diyez” notası için 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, oktavdaki “sol” notası için ise 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri açılmalı ve üçüncü kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir.

“Sol” karar sesi üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ

TRT THM Rep. No: 929

The musical notation is written on a single staff in 8/8 time, with a key signature of one flat (B-flat). The melody is as follows:

5 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Lyrics:

A MA NAV CI
VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM
MA RA LI YAM MA RA LI YAM
HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM
YA RA LI YAM

Nota Materyali 4. “Sol” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

“Amman Avcı Vurma Meni” türküsü TRT Türk halk müziği repertuarında 929 kayıt numarasıyla yer almaktadır. Eserin kaynak kişileri Hamit Dönmez ve Tefvîk Türkel’dir. Eser, Muzaffer Sarısözen tarafından derlenmiş ve notaya alınmıştır. 1975 yılında TRT Müzik Dairesi tarafından incelenmiş ve repertuvara eklenmiştir. Yukarıda da görüldüğü üzere türkünün notasyonu TRT Türk halk müziği repertuarında bulunduğu şekliyle “sol” karar sesi üzerinden bu çalışma içerisinde yeniden yazılmıştır.

Türk halk müziği eserlerinin çoğunlukla “la” karar sesi üzerinden yazıldığı bilinmektedir. Eserler “la” karar sesi üzerinden yazılsa da Türk halk müziği topluluklarında çalma ve söylemede birlik olunması amacıyla akort sistemi piyano çalgısındaki “do” sesi üzerine kuruludur. Yani bir eser icra edileceğinde icracı “la” notası görmesine rağmen “do” notasını icra etmektedir. Dilsiz kavalda Şekil 5’te de görüldüğü üzere “la” sesi en alt ses deliğinin açılmasıyla elde edilir. Bu perde kullanımı dilsiz kavalda “2. pozisyon” perde kullanımı olarak da bilinmektedir. Konuyla ilgili Yurtçu (2006: 93), “Perdelerin hepsinin kapalı olduğu konumda, 1. perde sisteminde la olarak kabul ettiğimiz perde, 2. perde sisteminde ise sol perdesi olmuştur. Dolayısıyla, bütün sesler -dilsiz kavalın perdeleri üzerinde- bir tam ses yukarı kaymıştır” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Dilsiz kavallar, “2. pozisyon” perde kullanımına göre tonal olarak farklılıklar gösterir. Örneğin “la” karar sesi üflendiğinde piyano çalgısına göre “do” sesi elde ediliyorsa “do” kararlı kaval, yine “la” karar sesi üflendiğinde piyano çalgısına göre “re” sesi elde ediliyorsa “re” kararlı kaval adını almaktadır. Bu nedenle dilsiz kaval icracıları icra edilecek tonaliteye göre çalgı değişikliği yapmaktadır.

Örnek eserin icrasında tüm ses delikleri kapatılarak karar sesi elde edilecektir. “Do” kararlı dilsiz kavalda tüm ses delikleri kapatıldığında eserin karar sesi piyano çalgısına göre “si bemol” sesine karşılık gelmektedir. Yani bu durumda icracı notasyonda görmüş olduğu sesleri transpoze olarak düşünmek zorundadır.

İcracı, örnek eseri “do” kararlı dilsiz kaval kullanarak icra ettiğinde eserin notasyonda görülen notaya karşılık icra ettiği sesler şu şekildedir;

Nota Materyali 5. Örnek Eserin “Sol” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri

Nota Materyali 6. Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “Sol” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)

“Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün “do” kararlı dilsiz kavalda “sol” karar sesi üzerinden icrasında piyano çalgısına göre notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ

The musical score is written in 8/8 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody is presented on a single staff with lyrics in Turkish underneath. The score is divided into measures, with some measures containing first and second endings. The lyrics are: A MA NAV CI VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM MA RA LI YAM MA RA LI YAM HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM YA RA LI YAM.

5 1 2 A MA NAV CI

8 VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10 MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12 HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14 YA RA LI YAM

Nota Materyali 7. “Si Bemol” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “La” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” ile ilgili bilgilere yer verilecektir. İlk olarak nihavent makamı dizisinin “la” karar sesi üzerinden ses dizisinin nasıl oluştuğu ve dilsiz kavalda bu dizinin nasıl icra edileceği bilgileri yer alacaktır. Sonrasında ise TRT Türk halk müziği repertuvarında nihavent makamı dizisinde ve alfabetik olarak ilk sırada bulunan “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün “la” karar sesi üzerinden notasyonu verilecektir. Ayrıca eserin “do” kararlı dilsiz kavalda “la” karar sesi üzerinden icrasında elde edilen seslerin notasyonuna da yer verilecektir.

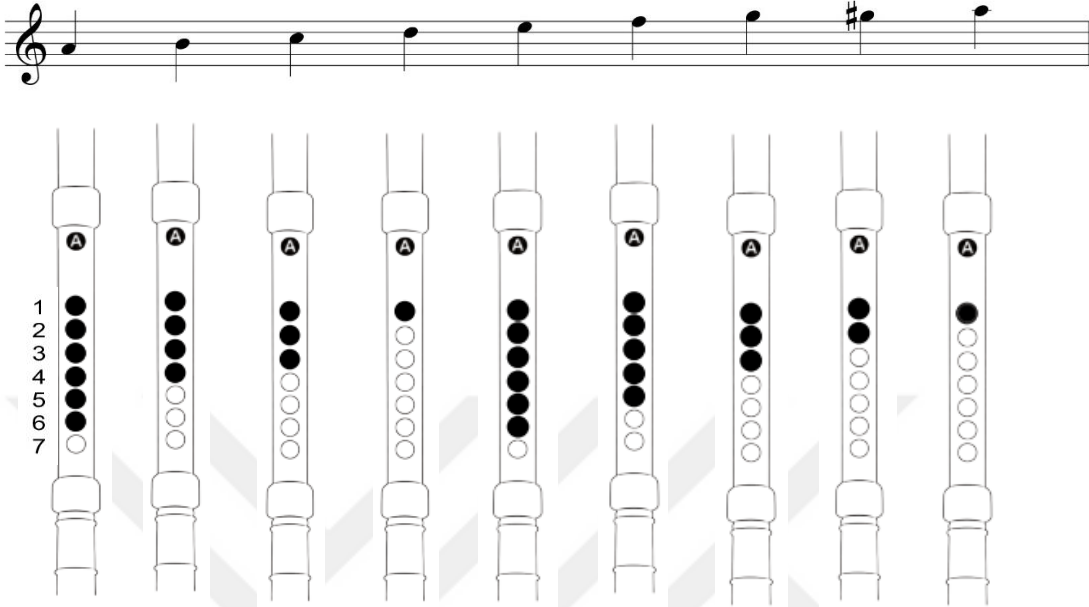
“La” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisi şu şekildedir;

Nota Materyali 8. “La” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisi

Nihavent makamı dizisi “la” karar sesi üzerinden yazıldığında karar sesi “la” perdesi, güçlü sesi “mi” perdesi olmaktadır. “La” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisinde ses değiştirici işaret bulunmamaktadır. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin notasyonları “la” karar sesi üzerinden yazıldığında, eserlerin bazılarında yedinci derecede bulunan ses “sol”, bazılarında ise “sol diyez” olarak görülmektedir. Bu nedenle notasyonda diyez işareti parantez içinde belirtilmiştir. TRT Türk halk müziği repertuvarında bulunan nihavent makamı dizisinde 13 sözlü eserin “la” karar sesi üzerinden yazılmış notasyonu Ek-8’de yer almaktadır.

Nihavent makamı dizisinin “la” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icrası şu şekildedir;

Şekil 6. Dilsiz Kavalda “La” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası

“La” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisi, dilsiz kavalda ses deliklerinin Şekil 6’da görüldüğü gibi açılıp kapatılması ile icra edilmektedir. “La” notası için 7 numaralı ses deliği, “si” notası için 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “do” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “re” notası için ise 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri açılmalı ve ikinci kademede üflenerek bu sesler elde edilmelidir. “Mi” notası için 7 numaralı ses deliği, “fa” notası için 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “sol” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “sol diyez” notası için 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, oktavdaki “la” notası için ise 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri açılmalı ve üçüncü kademede üflenerek bu sesler elde edilmelidir.

“La” karar sesi üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ (LA KARAR)

A MA NAV CI

VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

MA RA LI YAM MA RA LI YAM

HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

YA RA LI YAM

Nota Materyali 9. “La” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

Yukarıda da görüldüğü üzere “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu bu çalışma içerisinde “la” karar sesi üzerinden yazılmıştır. İcra için “do” kararlı dilsiz kaval kullanıldığında eserin karar sesi piyano çalgısına göre “do” sesine karşılık gelmektedir. Yani bu durumda icracı notasyonda görmüş olduğu sesleri yine transpoze olarak düşünmek zorundadır.

İcracı, örnek eseri “do” kararlı dilsiz kaval kullanarak icra ettiğinde eserin notasyonda görülen notaya karşılık icra ettiği sesler şu şekildedir;

Nota Materyali 10. Örnek Eserin “”La” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri

Nota Materyali 11. Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “La” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)

“Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkü “do” kararlı dilsiz kavalda “la” karar sesi üzerinden icra edildiğinde piyano çalgısına göre notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ

The musical score is written in 6/8 time with a key signature of one flat (B-flat). The melody is as follows:

5 1 2

A MA NAV CI

8

VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10

MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12

HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14

YA RA LI YAM

Nota Materyali 12. “Do” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “Do” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” ile ilgili bilgilere yer verilecektir. İlk olarak nihavent makamı dizisinin “do” karar sesi üzerinden ses dizisinin nasıl oluştuğu ve dilsiz kavalda bu dizinin nasıl icra edileceği bilgileri yer alacaktır. Sonrasında ise TRT Türk halk müziği repertuvarında nihavent makamı dizisinde ve alfabetik olarak ilk sırada bulunan “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün “do” karar sesi üzerinden notasyonu verilecektir. Ayrıca eserin “do” kararlı dilsiz kavalda “do” karar sesi üzerinden icrasında elde edilen seslerin notasyonuna da yer verilecektir.

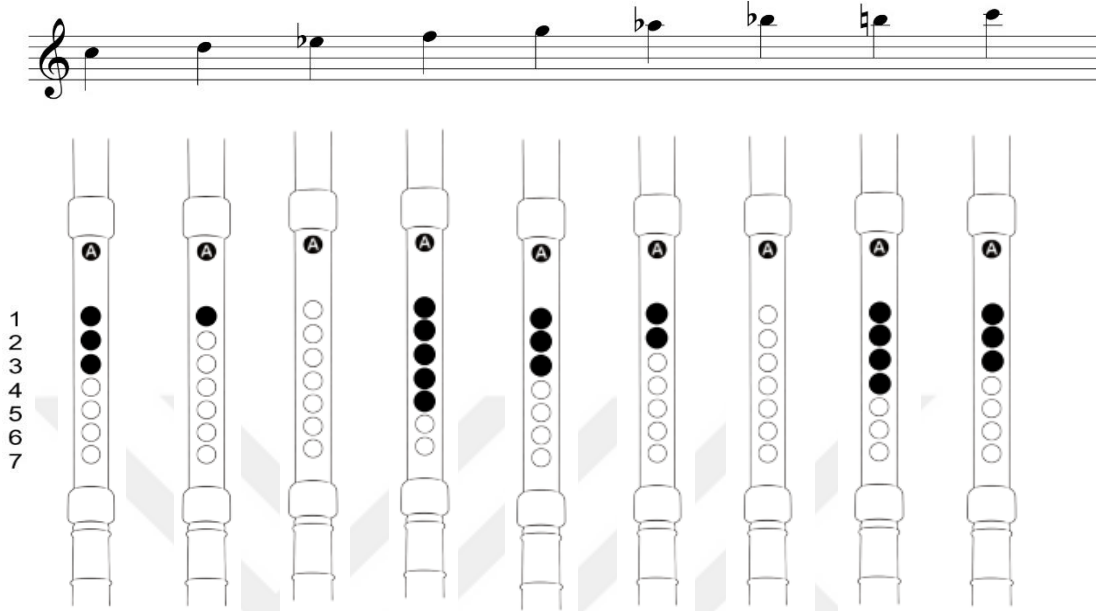
“Do” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisi şu şekildedir;

Nota Materyali 13. “Do” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisi

Nihavent makamı dizisi “do” karar sesi üzerinden yazıldığında karar sesi “do” perdesi, güçlü sesi “sol” perdesi olmaktadır. Dizinin ses değiştirici işareti “mi bemol” ve “la bemol” olarak yazılmaktadır. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin notasyonları “do” karar sesi üzerinden yazıldığında, eserlerin bazılarında yedinci derecede bulunan ses “si”, bazılarında ise “si bemol” olarak görülmektedir. Bu nedenle notasyonda bemol işareti parantez içinde belirtilmiştir. TRT Türk halk müziği repertuvarında bulunan nihavent makamı dizisinde 13 sözlü eserin “do” karar sesi üzerinden yazılmış notasyonu Ek-9’da yer almaktadır. 13 sözlü eserin, “do” karar sesi üzerinden notasyonu yazıldığında dilsiz kaval icracılığında eserlerin 10’unun icra edilebildiği, 3’ünün ise dilsiz kaval çalgısının perde yapısından dolayı icra için tercih edilmediği düşünülmektedir.

Nihavent makamı dizisinin “do” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icrası şu şekildedir;

Şekil 7. Dilsiz Kavalda “Do” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası

“Do” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisi, dilsiz kavalda ses deliklerinin Şekil 7’de görüldüğü gibi açılıp kapatılması ile icra edilmektedir. “Do” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “re” notası için 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “mi bemol” notası için ise kavalın ön yüzünde bulunan tüm ses delikleri açılmalı ve ikinci kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir. “Fa” notası için 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “sol” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “la bemol” notası için 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “si bemol” notası için ise kavalın ön yüzünde bulunan tüm ses delikleri açılmalı ve üçüncü kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir. “Si” notası için 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, oktavdaki “do” notası ise 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri açılmalı ve dördüncü kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir.

“Do” karar sesi üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ (DO KARAR)

5 1 2 12

A MA NAV CI

8

VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10

MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12

HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14

YA RA LI YAM

Nota Materyali 14. “Do” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni”

Türküsü

Yukarıda da görüldüğü üzere “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu bu çalışma içerisinde “do” karar sesi üzerinden yazılmıştır. İcra için “do” kararlı dilsiz kaval kullanıldığında eserin karar sesi piyano çalgısına göre “mi bemol” sesine karşılık gelmektedir. Yani bu durumda icracı notasyonda görmüş olduğu sesleri yine transpoze olarak düşünmek zorundadır.

İcracı, örnek eseri “do” kararlı dilsiz kaval kullanarak icra ettiğinde eserin notasyonda görülen notaya karşılık icra ettiği sesler şu şekildedir;

Nota Materyali 15. Örnek Eserin “Do” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri

Nota Materyali 16. Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “Do” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)

“Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkü “do” kararlı dilsiz kavalda “do” karar sesi üzerinden icra edildiğinde piyano çalgısına göre notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ

The musical score is written in 6/8 time and consists of 14 measures. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The melody is as follows:

5 A MA NAV CI

8 VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10 MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12 HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14 YA RA LI YAM

Nota Materyali 17. “Mi Bemol” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın beşinci alt problemi olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “Re” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” ile ilgili bilgilere yer verilecektir. İlk olarak nihavent makamı dizisinin “re” karar sesi üzerinden ses dizisinin nasıl oluştuğu ve dilsiz kavalda bu dizinin nasıl icra edileceği bilgileri yer alacaktır. Sonrasında ise TRT Türk halk müziği repertuvarında nihavent makamı dizisinde ve alfabetik olarak ilk sırada bulunan “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün “re” karar sesi üzerinden notasyonu verilecektir. Ayrıca eserin “do” kararlı dilsiz kavalda “re” karar sesi üzerinden icrasında elde edilen seslerin notasyonuna da yer verilecektir.

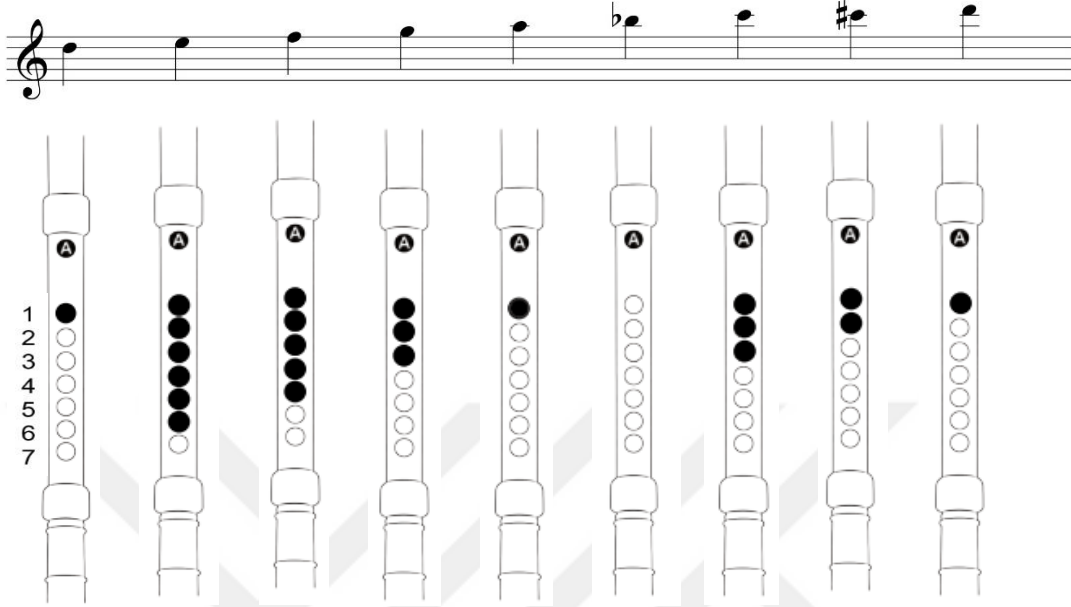
“Re” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisi şu şekildedir;

Nota Materyali 18. “Re” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisi

Nihavent makamı dizisi “re” karar sesi üzerinden yazıldığında karar sesi “re” perdesi, güçlü sesi “la” perdesi olmaktadır. Dizinin ses değiştirici işareti “si bemol” olarak yazılmaktadır. Nihavent makamı dizisindeki türkülerin notasyonları “re” karar sesi üzerinden yazıldığında, eserlerin bazılarında yedinci derecede bulunan ses “do”, bazılarında ise “do diyez” olarak görülmektedir. Bu nedenle notasyonda diyez işareti parantez içinde belirtilmiştir. TRT Türk halk müziği repertuvarında bulunan nihavent makamı dizisinde 13 sözlü eserin “re” karar sesi üzerinden yazılmış notasyonu Ek-10’da yer almaktadır. 13 sözlü eserin, “re” karar sesi üzerinden notasyonu yazıldığında dilsiz kaval icracılığında eserlerin 9’unun icra edilebildiği, 4’ünün ise dilsiz kaval çalgısının perde yapısından dolayı icra için tercih edilmediği düşünülmektedir.

Nihavent makamı dizisinin “re” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icrası şu şekildedir;

Şekil 8. Dilsiz Kavalda “Re” Karar Sesi Üzerinden Nihavent Makamı Dizisinin İcrası

“Re” karar sesi üzerinden nihavent makamı dizisi, dilsiz kavalda ses deliklerinin Şekil 8’de görüldüğü gibi açılıp kapatılması ile icra edilmektedir. “Re” notası için 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri açılmalı ve ikinci kademedede üflenerek bu ses elde edilmelidir. “Mi” notası için 7 numaralı ses deliği, “fa” notası için 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “sol” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “la” notası için 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “si bemol” notası için ise kavalın ön yüzünde bulunan tüm ses delikleri açılmalı ve üçüncü kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir. “Do” notası için 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, “do diyez” notası için 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri, oktavdaki “re” notası için ise 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 numaralı ses delikleri açılmalı ve dördüncü kademedede üflenerek bu sesler elde edilmelidir.

“Re” karar sesi üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ (RE KARAR)

5 1 2 12 8

A MA NAV CI

8 VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10 MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12 HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14 YA RA LI YAM

Nota Materyali 19. “Re” Karar Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

Yukarıda da görüldüğü üzere “Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkünün notasyonu bu çalışma içerisinde “re” karar sesi üzerinden yazılmıştır. İcra için “do” kararlı dilsiz kaval kullanıldığında eserin karar sesi piyano çalgısına göre “fa” sesine karşılık gelmektedir. Yani bu durumda icracı notasyonda görmüş olduğu sesleri yine transpoze olarak düşünmek zorundadır.

İcracı, örnek eseri “do” kararlı dilsiz kaval kullanarak icra ettiğinde eserin notasyonda görülen notaya karşılık icra ettiği sesler şu şekildedir;

Nota Materyali 20. Örnek Eserin “Re” Karar Sesi Üzerinden Notasyonda Görülen Sesleri

Nota Materyali 21. Örnek Eserin Do Kararlı Dilsiz Kavalda “Re” Karar Sesi Üzerinden İcrasında Elde Edilen Sesler (Piyano Çalgısına Göre)

“Amman Avcı Vurma Meni” isimli türkü “do” kararlı dilsiz kavalda “re” karar sesi üzerinden icra edildiğinde piyano çalgısına göre notasyonu şu şekildedir;

AMMAN AVCI VURMA MENİ

The musical score is written in 8/8 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody is presented on a single staff with lyrics in Turkish underneath. The score is divided into measures, with some measures containing multiple notes and others containing rests. The lyrics are: A MA NAV CI VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM MA RA LI YAM MA RA LI YAM HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM YA RA LI YAM.

5 1 2
A MA NAV CI
8 VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM
10 MA RA LI YAM MA RA LI YAM
12 HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM
14 YA RA LI YAM

Nota Materyali 22. “Fa” Sesi Üzerinden “Amman Avcı Vurma Meni” Türküsü

BÖLÜM 5: SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde alt problemler doğrultusunda araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada, TRT Türk halk müziği repertuvarında yer alan nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icrasına yönelik transpozisyon uygulamalarının tespiti üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın verilerine ulaşabilmek için beş alt problem oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır;

I. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Birinci alt problem olan “Dilsiz Kaval Eğitimcileri ve İcracıları ile Yapılan Görüşmeler Sonucunda Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında Transpozisyon Uygunluğu ve Tercih Edilen Karar Sesleri” başlığı altında sonuçlara ulaşabilmek için üniversiteler bünyesinde görev alan dilsiz kaval eğitimi veren öğretim elemanları ve TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde görev alan dilsiz kaval icracı sanatçıları araştırılmıştır. Çalışma kapsamında Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumlar çerçevesinde yer alan Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Konservatuvarlarda dilsiz kaval eğitimi veren 12 öğretim elemanı tespit edilmiştir. Tespit edilen eğitimcilerin tümüyle ön görüşme gerçekleştirilmiş ancak çalışmaya 8 eğitimci dahil olmuştur. TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığında görev yapmakta olan 13 icracı sanatçı tespit edilmiştir. Tespit edilen icracıların tümüyle ön görüşme gerçekleştirilmiş ancak çalışmaya 8 icracı dahil olmuştur. Uzmanlar ile yapılan görüşmelerde birinci soruda nihavent makamı dizisindeki türkülerin dilsiz kaval icracılığında “sol”, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icra edilebilirliği, ikinci soruda bu karar seslerinden sonra varsa tercih ettikleri başka karar sesleri sorulmuş ve son soruda ise görüş ve öneriler bölümü yer almıştır. Görüşmeler doğrultusunda birinci alt problem olan “Dilsiz Kaval Eğitimcileri ve İcracıları ile Yapılan Görüşmeler Sonucunda Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında Transpozisyon Uygunluğu ve Tercih Edilen Karar Sesleri” başlığı altında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir;

Birinci soru sonucunda ulaşılan sonuçlar;

- Görüşmeye katılan dilsiz kaval eğitimi veren 8 öğretim elemanı ve 8 dilsiz kaval icracı sanatçısı olmak üzere toplam 16 katılımcının tamamı nihavent makamı dizisindeki bir türküyü ilk tercih olarak notasyonda yazıldığı şekliyle “sol” karar sesi üzerinden icra ettikleri,
- Türkülerin transpoze icrasında 8 eğitimciden 6’sının “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icranın uygun olduğunu ve pratikte bu icraları kullandıkları, 1 eğitimcinin sadece “re” karar sesi üzerinden transpoze icra yaptığı, 1 eğitimcinin ise bu makamsal dizideki türkülerin icrasında transpozeye ihtiyaç duymadığı,
- Türkülerin transpoze icrasında 8 icracıdan 3’ü “la” ve “re” karar sesleri üzerinden icranın uygun olduğunu ve pratikte bu icraları kullandıkları, 2 icracının sadece “re” karar sesi üzerinden transpoze icra yaptığı, 1 icracının ise sadece “la” karar sesi üzerinden transpoze icra yaptığı, 2 icracının ise bu makamsal dizideki türkülerin icrasında transpozeye ihtiyaç duymadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

İkinci soru sonucunda ulaşılan sonuçlar;

- Türkülerin transpoze icrasında “la” ve “re” karar seslerinden sonra 8 eğitimciden 3’ü “do” karar sesi üzerinden, 1’i “mi” karar sesi üzerinden, 1’i “si bemol” karar sesi üzerinden ve 1 eğitimci ise “si” karar sesi üzerinden de türkülerini transpoze olarak icra ettikleri,
- Türkülerin transpoze icrasında “la” ve “re” karar seslerinden sonra 8 icracıdan 6’sı “do” karar sesi üzerinden, 2’si “mi” karar sesi üzerinden ve 3 icracı ise “si bemol” karar sesi üzerinden türkülerini transpoze olarak icra ettikleri,
- Katılımcıların karar sesi tercihlerinin icra edilecek eserin ses genişliğine, tavrısal özelliklerine ve ritmik unsurlarına göre değişiklik gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Üçüncü soru sonucunda ulaşılan sonuçlar;

- Katılımcıların bu tür akademik çalışmalara destek verdikleri,
- Dilsiz kaval ile ilgili teknik çalışmaların sayılarının arttırılması gerektiğini,

- Dilsiz kaval ile ilgili yapılacak olan teknik çalışmaların dilsiz kavalda pozisyon kavramını geliştireceği,
- Dilsiz kaval çalgısı için diğer makamsal dizilerin de transpozisyon uygulamalarının incelenmesi gerektiğini,
- Transpozisyon çalışmalarının diğer Türk müziği çalgıları için de yapılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

II. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

İkinci alt problem olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “Sol” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” başlığı altında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir;

- TRT Türk halk müziği repertuvarında bulunan nihavent makamı dizisinde 13 türkü olduğu ve türkülerin tamamının notasyonunun “sol” karar sesi üzerinden yazıldığı,
- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “sol” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde tiz perdelere daha rahat ulaşılabilirdiği,
- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “sol” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde yeden sesi olan “fa diyez” sesini icra ederken zorluk yaşandığı,
- “Do” kararlı dilsiz kavalda “sol” karar sesi üzerinden icra edilen bir türkünün piyano çalgısına göre transpoze olarak “si bemol” sesine karşılık geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

III. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Üçüncü alt problem olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “La” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” başlığı altında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir;

- TRT Türk halk müziği repertuvarında bulunan nihavent makamı dizisindeki 13 türkünün “la” karar sesi üzerinden notasyonu yazıldığında eserlerin tamamının dilsiz kavalda transpoze olarak icra edilebildiği,
- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “la” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde tiz perdelere ulaşmada sorun yaşanmadığı,

- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “la” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde yeden sesi olan “sol diyez” sesini icra ederken zorluk yaşandığı,
- “Do” kararlı dilsiz kavalda “la” karar sesi üzerinden icra edilen bir türkünün piyano çalgısına göre transpoze olarak “do” sesine karşılık geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

IV. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Dördüncü alt problem olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “Do” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” başlığı altında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir;

- TRT Türk halk müziği repertuarında bulunan nihavent makamı dizisindeki 13 türkünün “do” karar sesi üzerinden notasyonu yazıldığında dilsiz kaval icracılığında eserlerin 10’unun transpoze olarak icra edilebildiği, 3’ünün ise dilsiz kaval çalgısının perde yapısından dolayı icra için tercih edilmediği,
- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “do” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde tiz perdelere ulaşmada zorluk yaşandığı,
- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “do” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde yeden sesi olan “si” sesini icra ederken zorluk yaşanmadığı,
- “Do” kararlı dilsiz kavalda “do” karar sesi üzerinden icra edilen bir türkünün piyano çalgısına göre transpoze olarak “mi bemol” sesine karşılık geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

V. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Beşinci alt problem olan “Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında “Re” Karar Sesi Üzerinden Notasyonu ve İcrası” başlığı altında ulaşılan sonuçlar şu şekildedir;

- TRT Türk halk müziği repertuarında bulunan nihavent makamı dizisindeki 13 türkünün “re” karar sesi üzerinden notasyonu yazıldığında dilsiz kaval icracılığında eserlerin 9’unun transpoze olarak icra edilebildiği, 4’ünün ise dilsiz kaval çalgısının perde yapısından dolayı icra için tercih edilmediği,

- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “re” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde tiz perdelere ulaşmada zorluk yaşandığı,
- Nihavent makamı dizisindeki türküler, “re” karar sesi üzerinden dilsiz kavalda icra edildiğinde yeden sesi olan “do diyez” sesini icra ederken zorluk yaşanmadığı,
- “Do” kararlı dilsiz kavalda “re” karar sesi üzerinden icra edilen bir türkünün piyano çalgısına göre transpoze olarak “fa” sesine karşılık geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

- Dilsiz kaval icracılığında diğer makamsal dizilerin transpozisyon uygulamalarının incelenmesi,
- Dilsiz kaval çalgısı için “pozisyon” kavramının ortak bir terminoloji çalışması yapılarak karmaşıklığın giderilmesi,
- Türk halk müziği makamsal dizilerinin transpozisyon uygulamalarının diğer Türk müziği çalgıları üzerinden de incelenmesi,
- Mesleki müzik eğitimi veren kurumların öğretim programlarında makamsal dizilerin transpozisyon uygulamalarına yönelik içeriklerin daha fazla yer alması,
- Dilsiz kaval çalgısının teknik gelişimi için eğitimcilerin ve icracıların katılacağı sempozyumlar ve kongreler düzenlenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acartürk, N. (2000). Türk Halk Müziği Çalgılarından Kavalın Ortaokul ve Lisedeki Müzik Eğitimi Derslerinde Kullanımı. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Anasanat Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Akar, O. (2024). Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlardaki Kaval Eğitimine İlişkin Akademisyen ve Öğrenci Görüşleri: Karma Yöntem Araştırması. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Akdemir, K. (2006). Dört Yıllık Müzik Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında ve Konservatuvarlarda Dilsiz Çoban Kavalı Çalma Teknikleri ve Eğitim Müfredatı. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aldemir, M. (1995). Türk Halk Müziğinde Dizi Problemleri. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Aslan, F. (2021). Dilsiz Kaval Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, A. (2015). Türkiye’de Dilsiz Kaval İçin Yapılmış Metodolojik Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme. Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Aytek, A. İ. (2010). İlk Müzik Aleti Flüt. Bilim ve Teknik Dergisi, 506, 83.
- Bedel, A. (2017). Dilsiz Kavalın Akustik Açından İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Türk Müziği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

- Büyükyıldız, H. Z. (2015). Türk Halk Müziği – Ulusal Türk Müziği – Kültür Taşıyıcılığı, Tarihi ve Sınıflandırmaları. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.
- Creswell W. J. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağ, A. (2003). Dilsiz Kaval Metodu. Ankara: Ceylan Ofset.
- Emnalar, A. (1998). Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Erarslan, U. (2019). Mesleki Müzik Eğitim Kurumlarında Yürütülen Türk Halk Müziği Üfleme Çalgılar Eğitiminin Öğretim Elemanları Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Erol, M. (2007). Nihavent Ezgilerin İstatistiksel Metodlara Dayalı Olarak Kemana Uygunluğunun Belirlenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Gazimihal, M. R. (1975). Türk Nefesli Çalgıları (Türk Ötkü Çalgıları). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Güvenç, B. (2011). İnsan ve Kültür. İstanbul: Boyut Matbaacılık.
- Karakoç, B. T. (2019). Türkiye’de Dilsiz Kaval Yapım Teknikleri ve İcraya Yansımaları. Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Karasar, N. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kastelli, S. (2014). Anadolu Geleneksel Nefesli Çalgıları ve Bu Çalgılar Üzerine Özgün Bağdalar. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi.

- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal Bilimlerde Örnekleme Kuramı. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5, 480-495.
- Kurt, B. (2019). Türkiye’de Dilsiz Kaval İcracılarının Kaval Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk Müziği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). Çalgı Eğitimi Kaval Ders Kitabı. Ankara: Devlet Kitapları.
- Özbek, M. (1998). Türk Halk Müziği El Kitabı I Terimler Sözlüğü. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11, 1.
- Özkan, İ. H. (2015). Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Paksoy, O., Gök Akyıldız, S. (2020). Anadolu’da Kullanılan Dilli Kaval. Yalvaç Akademi Dergisi, 5, 35-42.
- Safkan, G. (1997). Türk Müziğinde Akort Meselesi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Seggie, F. N. ve Bayyurt, Y. (2015). Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Selçuk, A. A. (2023). Burdurlu Mahalli Sanatçı Ahmet Ali Selçuk’un (1944-2011) Hayatı, Eserleri ve Müzikal Üslubu. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi.

- Tanrıverdi, H. (2020). Dilsiz Kaval Eğitime Yönelik Metodolojik Bir Çalışma. İstanbul: Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi.
- Tarlabası, B. (1990). Orta Öğretim İçin Kaval Metodu. İstanbul: AFA Yayıncılık.
- Tekşahin, F. (2011). Dilsiz Kaval Metodu. İzmir: Nilmer Ofset.
- Yaşayancan, B. (2022). Bolu Yöresi Geleneksel Müzik Uygulamalarında Dilli Kaval. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Yener, S., Aksu, C. (2004). Türk Halk Müziği Ezgilerindeki Türk Müziği Dokusunun Bilgisayar Destekli Analizi. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 127-137.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurtçu, C. (2006). Bir Performans Aracı Olarak Kaval ve Teknik Gelişimi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlilik Tezi.

İnternet Kaynakları

- Nota Arşivleri – Web. <https://www.notaarsivleri.com/> (Erişim Tarihi: 18.10.2023)
- Repertükül – Web. <https://www.repertukul.com/> (Erişim Tarihi: 18.10.2023)
- TDK – Web. www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 10.11.2023)
- TRT Türk Halk Müziği Repertuarı Arşivi (Erişim Tarihi: 18.10.2023)

EKLER

EK-1: ETİK KURUL ONAY BİLDİRİMİ

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 26.04.2024

TOPLANTI SAYISI : 08

KARAR SAYISI : 188

Üniversitemiz Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL**'ün danışmanlığını, **Yılmaz ATEŞ**'in araştırmacılığını üstlendiği, *"Nihavent Makamsal Dizisinde Yer Alan Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında Transpozisyon Uygulamaları"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Üye
Prof.
Ceren HEPYÜCEL

EK-2: ETİK BEYANI

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu tezde

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,

beyan ederim.

30.05.2024

Yılmaz ATEŞ

EK-3: TEZ ORJİNALLİK RAPORU**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ****Güzel Sanatlar Enstitüsü**

Tez Başlığı: Nihavent Makamı Dizisindeki Türkülerin Dilsiz Kaval İcrasına Yönelik Transpozisyon Uygulamaları

Yukarıda başlığı verilen tezimin tamamı Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile tez danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. (Tez 106, Tez 206, Tez 010 Formları) Kontrol sonucunda (kaynakça hariç) aşağıdaki veriler elde edilmiştir;

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
05.05.2024	60	75,243	30.05.2024	%13	2371144113

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıdaki vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. 30.05.2024

Yılmaz ATEŞ

Öğrenci No: 202153011003

Anasanat/Anabilim Dalı: Müzik Anasanat Dalı

Program (İşaretleyiniz)

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlilik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

UYGUNDUR

Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL

EK-4: THESIS ORIGINALITY REPORT

AKDENİZ UNIVERSITY

Institute of Fine Arts

Title: Transposition Applications for the Performance of Folk Songs in the Nihavent Maqam Series on Dilsiz Kaval

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. (Tez 106, Tez 296, Tez 101 Forms) According to the originality report, obtained data are as follows. (Bibliography excluded)

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
05.05.2024	60	75,243	30.05.2024	%13	2371144113

I declare that I have carefully read the Akdeniz University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval.
30.05.2024

Yılmaz ATEŞ

Student No: 202153011003

Department: Music

Program/Degree (Please Mark)

Master's	Proficiency in Art	PhD	Integrated PhD
X			

APPROVED

Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL

EK-5: YAYIMLAMA ve FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Akdeniz Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge** kapsamında tezim aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi Erişim Sisteminde erişime açılır.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.

☐ Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.

30.05.2024

Yılmaz ATEŞ

TEZ İLE İLİŞKİLİ EKLER**EK-6: GÖRÜŞME FORMU****NİHAVENT MAKAMSAL DİZİSİNDE YER ALAN TÜRKÜLERİN
DİLSİZ KAVAL İCRACILIĞINDA TRANSPOZİSYON UYGULAMALARINA
YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU**

Değerli hocam,

Bu görüşme formu, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalında hazırlanmakta olan ve danışmanlığını Prof. Dr. Cengiz ŞENGÜL'ün yapmakta olduğu “Nihavent Makamsal Dizisinde Yer Alan Türkülerin Dilsiz Kaval İcracılığında Transpozisyon Uygulamaları” isimli yüksek lisans tez çalışmama ait veri toplama aracıdır. Hazırlanan sorular araştırmanın temelini oluşturmakta olduğundan soruların içtenlikle cevaplanması büyük önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında verdiğiniz cevaplar sonucunda elde edilen veriler, bu tez çalışmasının dışında hiçbir yerde paylaşılmayacak ve kullanılmayacaktır. Kıymetli vaktinizi ayırıp çalışmama katkı sağladığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Yılmaz ATEŞ
Yüksek Lisans Öğrencisi

KATILIMCILARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ

Adınız Soyadınız:

.....

Mesleğiniz:

.....

Çalıştığınız Kurum:

.....

Mesleki Deneyiminiz:

.....

SORULAR

1. Nihavent makamsal dizisinde yer alan türkülerin dilsiz kaval icracılığında “sol”, “la” ve “re” karar sesleri üzerinden çalındığı bilinmektedir. Nihavent makamsal dizisinde yer alan bir türküyü icra ederken sizin tercih ettiğiniz karar sesi hangisidir? Neden?

2. “Sol”, “la” ve “re” karar sesleri dışında bir karar sesi öneriniz var mıdır?

3. Konuyla ilgili eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz var mıdır? Varsa belirtiniz.

**EK-7: TRT TÜRK HALK MÜZİĞİ REPERTUVARINDA BULUNAN
NİHAVENT MAKAMI DİZİSİNDEKİ TÜRKÜLERİN “SOL” KARAR SESİ
ÜZERİNDEN NOTASYONLARI**

**AMMAN AVCI VURMA MENİ
(SOL KARAR)**

5 1 2
A MA NAV CI

8
VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10
MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12
HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14
YA RA LI YAM

BİR ATAŞ VER CİGARAMI YAKAYIM
(SOL KARAR)

3

AH BIR A TAS VER CI GA RA MI YA KA YIM

4

SEN SAL LAN _ GEL _ BEN BO YU _ NA _ BA _ _ KA _ YIM

5

U ZU NO LUR GE MI LE RIN DI RE GI

6

ÇA TAL O LUR E FE LE RIN YU RE GI

DAĞLARDA DUMAN GÜZELDİ

(SOL KARAR)

1

3

2

5

7

9

11

Fine

13

15

DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
SE NI BEN YA MAN SE VI REM

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
U REH TEN CAN DAN SE VI REM SE NI BEN YA MAN SE VI REM

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HIÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
U REH TEN CAN DAN SE VI REM ME NE GEL EY LE VE FA YAR

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HIÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
A SI GA ET ME CE FA YAR ME NE GEL EY LE VE FA YAR

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI A LIP DI NAG LI MI BAS DAN
A SI GA ET ME CE FA YAR

KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN (SAZ)

A LIP DI NAG LI MI BAS DAN KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN

EVLERİNİN ÖNÜ MERSİN

(SOL KARAR)

EV LE RI NIN _____

Ö NÜ MER SIN AH SU LA RIÇ MEM GA DI NIM _____

TE _____ R SIN TER SIN TE _____ R SIN TER SIN

MEV LAM SE NI _____

BA NA VER SIN AL HAN ÇE RI GA DI NIM _____

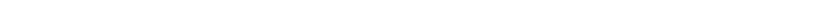
VUR _____ BE NO LE YIM AH KA PI NIZ DA BI DA NEM _____

KUL _____ BE NO LA YIM

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ
(SOL KARAR)

[illegible]

2

4

GÖK DE YIL DIZ _____ YÜ ZAT MIS

5

GÖK DE YIL DIZ A MA NA

The musical notation consists of a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts with a quarter rest, followed by a quarter note B-flat, a half note G, and a quarter note F. This is followed by two eighth notes tied across a bar line: E and D. Then comes a quarter note C, a quarter note B-flat, and a quarter note A. After another bar line, there is a sharp sign indicating a key change to one sharp (F#), followed by a quarter note G#, a quarter note A, and a quarter note B. The final measure contains three eighth notes tied across a bar line: C, B, and A.

6

MAN YÜ ZAT MIS

7

MEV LAM NE LER NE LE RA MAN

8

YA RAT MIS

2

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ

9
A NA SI NI _____ GÜ ZEL SOY DAN

10
A NA SI NI A _____ MA _____ NA _____

11
MAN _____ GÜ ZEL SOY DAN

12
KI ZI _____ NI DA _____ HU RI _____ ME _____ LEK _____

13
YA RAT _____ MIS

İĞNEM DÜŞTÜ YERLERE (SOL KARAR)

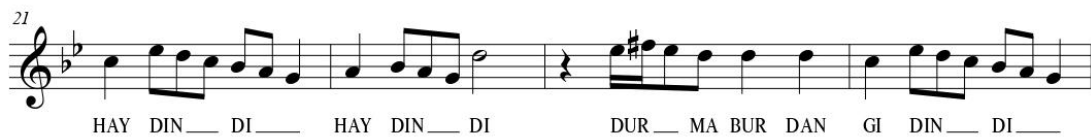
İĞ NEM DÜS TU YER LE RE KA RI S TI GA ZEL LE RE

3
GÖ ZÜM ÇA P KIN A LIS MIS BA KA RIM GU ZEL LE RE

5
A MAN YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM HAY DI YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM

KARANFİLİM BUDAMA

(SOL KARAR)

KARŞI YAKANIN BULUTU

(SOL KARAR)

§

4

KAR SI YA KA NIN A NAM BU LU TU BU LU TU

7

BE RI BE RI YA KA YI BU RU DU BU RU DU I PEK DE SAL VA RI NI

10

SU RU DU SU RU DU HAY DI DA LE DA LE DA LE DE SEN DA LE BEN DA LE

13

DUK KA NA GIR DA LE PA RA LA RI VER DA LE (SAZ)

Fine

16

§

NERGİLELER ELİMİZDE
(SOL KARAR)

[illegible]

5

NER GI LE LER E LI MIZ DE _____

7

TI KI TI KIR KAY NAR DI BI MIZ DE

9

DOL DUR DOL DUR I CE LI MA CA NIM

11

SA RI SA RI TÖM BE KI CE BI MIZ DE

13

VE RIN BE NIM _____

15

KEN DIM SA RA YIM BEN LÜ LE MI

NEŞELİDİR DELİ GÖNLÜM NEŞELİ (SOL KARAR)

NE SE LI DI R DE LI GÖN LÜ M NE SE LI DE

YA RI YA N DIM GÜ ZE LI GÖ

RÜN CE GÖN LÜ M YE SE RI DE YA RI YA N DIM

A GIR YÜ RÜ SU NA BOY LUM BE NIM BE NI

M E LE LE E LE LE YA RI NI NA NA

TÜTÜNÜN MÜLAYİM Mİ (SOL KARAR)

TÜ TÜ NÜN MÜ LA YIM MI CI GA RA SA RA YIM MI

AY BAT TI GÜ NES DOĞ DU DA HA DA HA YAL VA RA YIM MI

ÜSKÜDARA GİDERİKEN

(SOL KARAR)

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

(SOL KARAR)

YAZ GE LİN CE

HE TE PE LER OT LA NI RA MAN A MA

NE YA GIZ AT LAR TAV LA

SIN DA BES LE NIR A MAN NIR

HIÇ GM ZÜM GÖR ME SIN GÖ NÜL KAT LA NI RA

MA NA MA NEY PEN CE RE NİN

SAV KI BİR DEN Bİ RE EY GÖ NÜ LEY

2

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

25
A MA NA MAN A MA NEY A MA

28
NEY AY RI LIK TA SI NI SÖY LE

31
MA TAR LA RA MAN A MA NEY

34
GENÇ KIZ LA RI A TES LE RE YA KAR

37
1 LAR A MAN 2 LAR KIZ I LEN GE

40
LI NI BIR MI TU TAR LA RA MAN A MA

43
NEY HAN GI YAR DAN A YI

46
RA YIM DA GÖN LÜ MÜ A MAN PEN CE RE NİN

49
SAV KI BİR DEN Bİ RE EY GÖ NÜL

52
A MA NİN A MAN A MA NEY

**EK-8: TRT TÜRK HALK MÜZİĞİ REPERTUVARINDA BULUNAN
NİHAVENT MAKAMI DİZİSİNDEKİ TÜRKÜLERİN “LA” KARAR SESİ
ÜZERİNDEN NOTASYONLARI**

**AMMAN AVCI VURMA MENİ
(LA KARAR)**

5 1 2
A MA NAV CI

8
VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10
MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12
HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14
YA RA LI YAM

BİR ATAŞ VER CİGARAMI YAKAYIM
(LA KARAR)

3

AH BIR A TAS VER CI GA RA MI YA KA YIM

4

SEN SAL LAN GEL BEN BO YU NA BA KA YIM

5

U ZU NO LUR GE MI LE RIN DI RE GI

6

ÇA TAL O LUR E FE LE RIN YU RE GI

DAĞLARDA DUMAN GÜZELDİ

(LA KARAR)

1

3 2

5

7

9

11

13

15

DAĞ LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
SE NI BEN YA MAN SE VI REM

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
Ü REH TEN CAN DAN SE VI REM SE NI BEN YA MAN SE VI REM

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HIÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
Ü REH TEN CAN DAN SE VI REM ME NE GEL EY LE VE FA YAR

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HIÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
A SI GA ET ME CE FA YAR ME NE GEL EY LE VE FA YAR

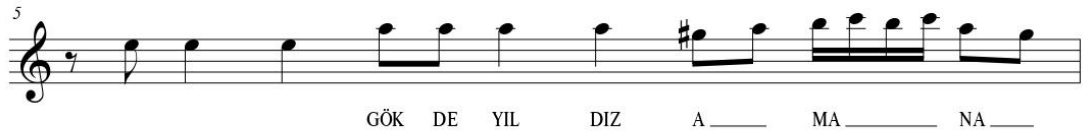
GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI A LIP DI NAG LI MI BAS DAN
A SI GA ET ME CE FA YAR

KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN (SAZ)

A LIP DI NAG LI MI BAS DAN KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ

(LA KARAR)

2

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ

9
A NA SI NI _____ GÜ ZEL SOY DAN

10
A NA SI NI A _____ MA _____ NA _____

11
MAN _____ GÜ ZEL SOY DAN

12
KI ZI _____ NI DA _____ HU RI _____ ME _____ LEK _____

13
YA RAT _____ MIS

İĞNEM DÜŞTÜ YERLERE (LA KARAR)

IG NEM _____ DÜS _____ TÜ YER LE _____ RE KA RI _____ S TI _____ GA ZEL LE _____ RE

3
GÖ ZÜM _____ ÇA P KIN A LIS MIS BA KA _____ RIM _____ GÜ ZEL LE _____ RE

5
A MAN YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM HAY DI YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM

KARANFİLİM BUDAMA

(LA KARAR)

KARŞI YAKANIN BULUTU

(LA KARAR)

§

4 KAR SI YA KA NIN A NAM BU LU TU BU__ LU TU

7 BE RI BE RI YA KA YI__ BU RU DU BU__ RU DU I PEK DE SAL VA RI NI__

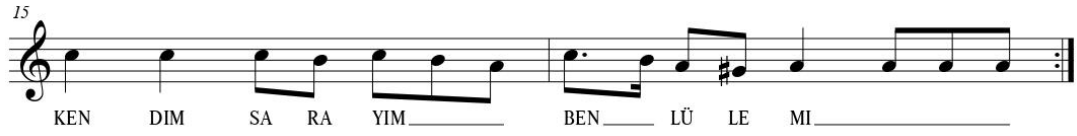
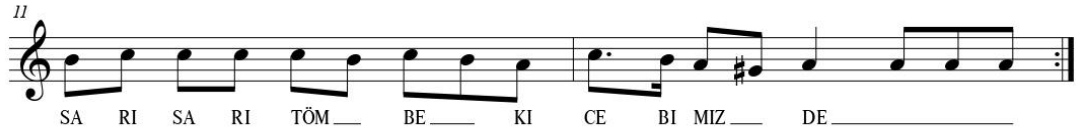
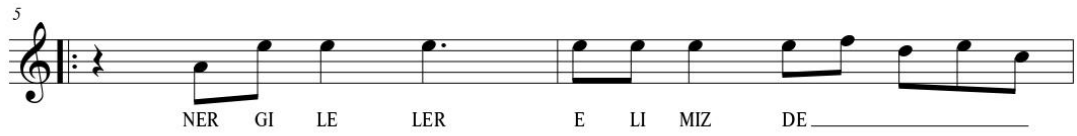
10 SU RU DU SU__RU DU HAY DI DA LE DA LE DA LE DE SEN DA LE BEN DA LE

13 DUK KA NA GIR__ DA LE PA RA LA RI VER DA LE (SAZ__)

16 §

NERGİLELER ELİMİZDE

(LA KARAR)

NEŞELİDİR DELİ GÖNLÜM NEŞELİ (LA KARAR)

NE SE LI DI R DE LI GÖN LÜ M NE SE LI DE

YA RI YA N DIM GÜ ZE LI GÖ

RÜN CE GÖN LÜ M YE SE RI DE YA RI YA N DIM

A GIR YÜ RÜ SU NA BOY LUM BE NIM BE NI

M E LE LE E LE LE YA RI NI NA NA

TÜTÜNÜN MÜLAYİM Mİ (LA KARAR)

TÜ TÛ NÜN MÜ LA YİM Mİ CI GA RA SA RA YİM MI

AY BAT TI GÜ NES DOĞ DU DA HA DA HA YAL VA RA YİM MI

ÜSKÜDARA GİDERİKEN

(LA KARAR)

ÜS KÜ DA RA GI DE RI KEN AL DI DA BİR YAG MUR

3 KA TI BI MIN SE TI RE SI U ZUN E TE GI ÇA MUR

5 KA TI BI MIN SE TI RE SI U ZUN E TE GI ÇA MUR

7 KA TIP UY KU DA NU YAN MIS GÖZ LE RI MAH MUR

9 KA TIP BE NİM BEN KA TI BIN EL NE KA RI SIR

11 KA TI BI ME KO LA LI DA GÖM LEK NE GÜ ZEL YA RA SIR

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

(LA KARAR)

YAZ GE LIN CE

HE TE PE LER OT LA NI RA MAN A MA

NE YA GIZ AT LAR TAV LA

SIN DA BES LE NIR A MAN NIR

HIÇ GM ZUM GÖR ME SIN GÖ NÜL KAT LA NI RA

MA NA MA NEY PEN CE RE NIN

SAV KI BİR DEN Bİ RE EY GÖ NÜ LEY

2

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

25
A MA NA MAN A MA NEY A MA

28
NEY AY RI LIK TA SI NI SÖY LE

31
MA TAR LA RA MAN A MA NEY

34
GENÇ KIZ LA RI A TES LE RE YA KAR

37
1 LAR A MAN 2 LAR KIZ I LEN GE

40
LI NI BIR MI TU TAR LA RA MAN A MA

43
NEY HAN GI YAR DAN A YI

46
RA YIM DA GÖN LÜ MÜ A MAN PEN CE RE NİN

49
SAV KI BİR DEN BI RE EY GÖ NÜL

52
A MA NİN A MAN A MA NEY

**EK-9: TRT TÜRK HALK MÜZİĞİ REPERTUVARINDA BULUNAN
NİHAVENT MAKAMI DİZİSİNDEKİ TÜRKÜLERİN “DO” KARAR SESİ
ÜZERİNDEN NOTASYONLARI**

**AMMAN AVCI VURMA MENİ
(DO KARAR)**

5 1 2
A MA NAV CI

8
VUR MA ME NI MEN BU DA GI NA YI BA LAM

10
MA RA LI YAM MA RA LI YAM

12
HEM YA RA LI AV CI VUR MUS AY BA LAM

14
YA RA LI YAM

BİR ATAŞ VER CİGARAMI YAKAYIM

(DO KARAR)

DAĞLARDA DUMAN GÜZELDİ

(DO KARAR)

1

3 2

DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
SE NI BEN YA MAN SE VI REM

5

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
Ü REH TEN CAN DAN SE VI REM SE NI BEN YA MAN SE VI REM

7

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HİÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
Ü REH TEN CAN DAN SE VI REM ME NE GEL EY LE VE FA YAR

9

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HİÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
A SI GA ET ME CE FA YAR ME NE GEL EY LE VE FA YAR

11 Fine

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI A LIP DI NAG LI MI BAS DAN
A SI GA ET ME CE FA YAR

13

KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN (SAZ)

15

A LIP DI NAG LI MI BAS DAN KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN

EVLERİNİN ÖNÜ MERSİN

(DO KARAR)

EV LE RI NIN

Ö NÜ MER SIN AH SU LA RIÇ MEM GA DI NIM

TE R SIN TER SIN TE R SIN TER SIN

MEV LAM SE NI

BA NA VER SIN AL HAN ÇE RI GA DI NIM

VUR BE NÖ LE YIM AH KA PI NIZ DA BI DA NEM

KUL BE NO LA YIM

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ
(DO KARAR)

1
2
3
4
5
6
7
8

GÖK DE YIL DIZ _____ YÜ ZAT MIS

GÖK DE YIL DIZ A _____ MA _____ NA _____

MAN _____ YÜ ZAT _____ MIS

MEV LAM _____ NE LER _____ NE LE _____ RA _____ MAN _____

YA RÂT _____ MIS

2

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ

9
A NA SI NI _____ GÜ ZEL SOY DAN

10
A NA SI NI A _____ MA _____ NA _____

11
MAN _____ GÜ ZEL SOY DAN

12
KI ZI _____ NI DA _____ HU RI _____ ME _____ LEK _____

13
YA RAT _____ MIS

İĞNEM DÜŞTÜ YERLERE

(DO KARAR)

IG NEM _____ DÜS _____ TÜ YER LE _____ RE KA RI _____ S TI _____ GA ZEL LE _____ RE

3
GÖ ZÜM _____ ÇA P KIN A LIS MIS BA KA _____ RIM GÜ ZEL LE _____ RE

5
A MAN YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM HAY DI YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM

KARANFİLİM BUDAMA

(DO KARAR)

KA RAN FI LIM BU DA MA

BU DA MA SE FA GEL DIN O DA MA O DA MA

O DA MA E GIL BIR SEF TA LI VER A DA MA

E GIL BIR SEF TA LI VER A DA MA HAY DIN DI

HAY DIN DI HAY DIN DI DUR MA BUR DAN GI DIN DI

GI DIN DI

KARŞI YAKANIN BULUTU

(DO KARAR)

§

4

KAR SI YA KA NIN A NAM BU LU TU BU LU TU

7

BE RI BE RI YA KA YI BU RU DU BU RU DU I PEK DE SAL VA RI NI

10

SU RU DU SU RU DU HAY DI DA LE DA LE DA LE DE SEN DA LE BEN DA LE

13

Fine

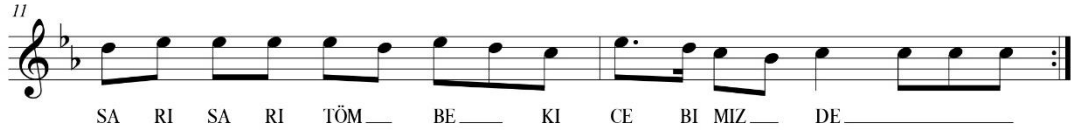
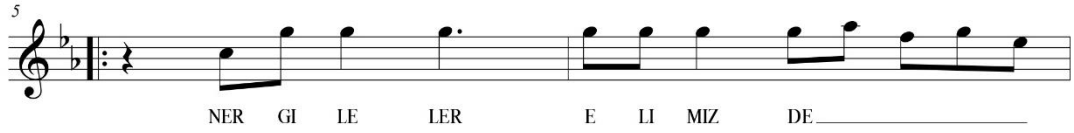
DUK KA NA GIR DA LE PA RA LA RI VER DA LE (SAZ _____)

16

§

NERGİLELER ELİMİZDE

(DO KARAR)

NEŞELİDİR DELİ GÖNLÜM NEŞELİ (DO KARAR)

NE SE LI DI _____ R DE LI GÖN LÜ _____ M NE SE LI _____ DE

YA _____ RI YA _____ N DIM _____ GÜ ZE LI GÖ _____

— RÜN CE GÖN LÜ _____ M YE SE RI _____ DE YA _____ RI YA _____ N DIM

A GIR YÜ RÜ SU NA BOY _____ LUM _____ BE _____ NIM BE _____ NI _____

_____ M E _____ LE _____ LE E _____ LE LE YA _____ RI NI NA NA _____

TÜTÜNÜN MÜLAYİM Mİ (DO KARAR)

TÜ TÜ NÜN MÜ LA _____ YİM MI CI GA RA SA _____ RA _____ YİM _____ MI

AY BAT TI GÜ NES DOĞ DU _____ DA HA DA HA YAL _____ VA RA _____ YİM MI

ÜSKÜDARA GİDERİKEN
(DO KARAR)

ÜS KÜ DA RA GI DE RI KEN AL DI DA BİR YAG MUR

3 KA TI BI MIN SE TI RE SI U ZUN E TE GI ÇA MUR

5 KA TI BI MIN SE TI RE SI U ZUN E TE GI ÇA MUR

7 KA TIP UY KU DA NU YAN MIS GÖZ LE RI MAH MUR

9 KA TIP BE NİM BEN KA TI BİN EL NE KA RI SIR

11 KA TI BI ME KO LA LI DA GÖM LEK NE GÜ ZEL YA RA SIR

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

(DO KARAR)

4 YAZ GE LIN CE

7 HE TE PE LER OT LA NI RA MAN A MA

10 NE YA GIZ AT LAR TAV LA

13 SIN DA BES LE NIR A MAN NIR

16 HIÇ GM ZÜM GÖR ME SIN GÖ NÜL KAT LA NI RA

19 MA NA MA NEY PEN CE RE NİN

22 SAV KI BİR DEN Bİ RE EY GÖ NÜ LEY

2

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

25
A MA NA MAN A MA NEY A MA

28
NEY AY RI LIK TA SI NI SÖY LE

31
MA TAR LA RA MAN A MA NEY

34
GENÇ KIZ LA RI A TES LE RE YA KAR

37
1 LAR A MAN 2 LAR KIZ I LEN GE

40
LI NI BIR MI TU TAR LA RA MAN A MA

43
NEY HAN GI YAR DAN A YI

46
RA YIM DA GÖN LÜ MÜ A MAN PEN CE RE NİN

49
SAV KI BIR DEN BI RE EY GÖ NÜL

52
A MA NİN A MAN A MA NEY

**EK-10: TRT TÜRK HALK MÜZİĞİ REPERTUVARINDA BULUNAN
NİHAVENT MAKAMI DİZİSİNDEKİ TÜRKÜLERİN “RE” KARAR SESİ
ÜZERİNDEN NOTASYONLARI**

**AMMAN AVCI VURMA MENİ
(RE KARAR)**

5 1 2

A MA NAV___ CI_____

8

VUR MA ME___ NI_____ MEN BU DA___ GI NA YI BA LAM

10

MA RA___ LI___ YAM MA RA LI___ YAM_____

12

HEM YA RA___ LI_____ AV CI VUR___ MUS AY BA LAM__

14

YA RA___ LI___ YAM

DAĞLARDA DUMAN GÜZELDİ

(RE KARAR)

12/8

1

3 2

DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
SE NI BEN YA MAN SE VI REM

5

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI DAG LAR DA DU MAN GÖ ZEL DI
U REH TEN CAN DAN SE VI REM SE NI BEN YA MAN SE VI REM

7

GAS LA RIN KE MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HİÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
U REH TEN CAN DAN SE VI REM ME NE GEL EY LE VE FA YAR

9

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI SÖ ZÜ NE HİÇ BİR SÖ ZÖL MAZ
A Sİ GA ET ME CE FA YAR ME NE GEL EY LE VE FA YAR

11 Fine

GÖZ LE RIN YA MAN GÖ ZEL DI A LIP DI NAG LI MI BAS DAN
A Sİ GA ET ME CE FA YAR

13

KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN (SAZ)

15

A LIP DI NAG LI MI BAS DAN KIS ME YOL MAZ BU GÖZ GAÇ DAN

EVLERİNİN ÖNÜ MERSİN

(RE KARAR)

EV LE RI NIN

Ö NÜ MER SIN AH SU LA RIÇ MEM GA DI NIM

TE R SIN TER SIN TE R SIN TER SIN

MEV LAM SE NI

BA NA VER SIN AL HAN ÇE RI GA DI NIM

VUR BE NÖ LE YIM AH KA PI NIZ DA BI DA NEM

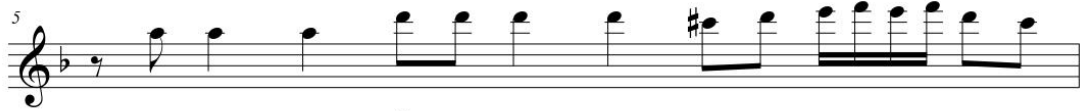
KUL BE NO LA YIM

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ

(RE KARAR)

GÖK DE YIL DIZ _____ YÜ ZAT MIS

GÖK DE YIL DIZ A _____ MA _____ NA _____

MAN _____ YÜ ZAT _____ MIS

MEV LAM _____ NE LER _____ NE LE _____ RA _____ MAN _____

YA RAT _____ MIS

2

GÖKTE YILDIZ YÜZATMIŞ

9
A NA SI NI _____ GÜ ZEL SOY DAN

10
A NA SI NI A _____ MA _____ NA _____

11
MAN _____ GÜ ZEL SOY DAN

12
KI ZI _____ NI DA _____ HU RI _____ ME _____ LEK _____

13
YA RAT _____ MIS

İĞNEM DÜŞTÜ YERLERE (RE KARAR)

IG NEM DÜS _____ TÜ YER LE _____ RE KA RI _____ S TI _____ GA ZEL LE _____ RE

3
GÖ ZÜM _____ ÇA P KIN A LIS MIS BA KA _____ RIM _____ GÜ ZEL LE _____ RE

5
A MAN YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM HAY DI YE LE LOM YE LE LOM YE LE LAY LOM

KARANFİLİM BUDAMA

(RE KARAR)

KA RAN FI__ LIM__ BU DA MA__

BU DA__ MA__ SE FA GEL__ DIN O DA__ MA O DA__ MA__

O DA__ MA__ E GIL BIR SEF TA__ LI__ VER__ A DA__ MA__

E GIL__ BIR SEF TA__ LI__ VER__ A DA__ MA HAY DIN DI

HAY DIN__ DI__ HAY DIN__ DI DUR__ MA BUR DAN GI DIN__ DI__

GI DIN__ DI

KARŞI YAKANIN BULUTU

(RE KARAR)

§

4

KAR SI YA KA NIN A NAM BU LU TU BU__ LU TU

7

BE RI BE RI YA KA YI__ BU RU DU BU__ RU DU I PEK DE SAL VA RI NI__

10

SU RU DU SU__RU DU HAY DI DA LE DA LE DA LE DE SEN DA LE BEN DA LE

13

Fine

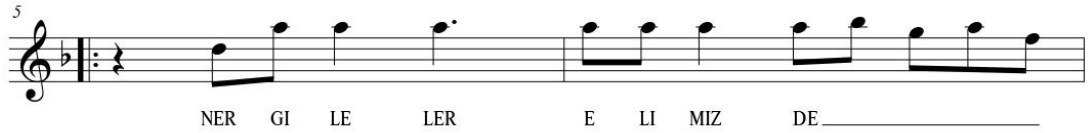
DUK KA NA GIR DA LE PA RA LA RI VER DA LE (SAZ__)

16

§

NERGİLELER ELİMİZDE

(RE KARAR)

NEŞELİDİR DELİ GÖNLÜM NEŞELİ (RE KARAR)

NE SE LI DI _____ R DE LI GÖN LÜ _____ M NE SE LI _____ DE

YA _____ RI YA _____ N DIM _____ GÜ ZE LI GÖ _____

_____ RŪN CE GÖN LÜ _____ M YE SE RI _____ DE YA _____ RI YA _____ N DIM _____

A GIR YŪ RŪ SU NA BOY _____ LUM _____ BE _____ NIM BE _____ NI _____

_____ M E _____ LE _____ LE E _____ LE LE YA _____ RI NI NA NA _____

TÜTÜNÜN MÜLAYİM Mİ (RE KARAR)

TÜ TÜ NÜN MŪ LA _____ YİM Mİ CI GA RA SA RA _____ YİM _____ Mİ

AY BAT TI GŪ NES DOG DU _____ DA HA DA HA YAL _____ VA RA _____ YİM Mİ

ÜSKÜDARA GİDERİKEN

(RE KARAR)

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

(RE KARAR)

YAZ GE LIN CE

HE TE PE LER OT LA NI RA MAN A MA

NE YA GIZ AT LAR TAV LA

SIN DA BES LE NIR A MAN NIR

HIÇ GM ZÜM GÖR ME SIN GÖ NÜL KAT LA NI RA

MA NA MA NEY PEN CE RE NİN

SAV KI BİR DEN Bİ RE EY GÖ NÜ LEY

2

YAZ GELİNCE HER TEPELER OTLANIR

25
 _____ A MA NA MAN _____ A MA _____ NEY _____ A MA _____

28
 NEY _____ AY RI LIK _____ TA SI NI _____ SÖY _____ LE

31
 MA _____ TAR _____ LA RA _____ MAN _____ A _____ MA _____ NEY _____

34
 GENÇ KIZ LA RI _____ A TES _____ LE RE _____ YA KAR _____

37
 LAR A MAN _____ LAR _____ KIZ I LEN _____ GE

40
 LI _____ NI _____ BIR MI _____ TU _____ TAR _____ LA RA _____ MAN _____ A _____ MA _____

43
 NEY _____ HAN GI YAR DAN A YI _____

46
 _____ RA YIM DA GÖN _____ LÜ MÜ A MAN _____ PEN _____ CE RE NIN

49
 SAV KI _____ BIR _____ DEN BI RE _____ EY GÖ NÜL _____

52
 _____ A MA NIN A MAN _____ A MA _____ NEY _____

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

İletişim Bilgileri

Telefon	
E-posta	
Adres:	

Eğitim Bilgileri

Lise	
Lisans	
Yüksek Lisans	

Kariyer Bilgileri

İş Deneyimi	
-------------	--